

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SİİRT İLİ ŞİRVAN İLÇESİNDE ORGANİK ZİVZİK
NARININ BENİMSENMESİ VE YAYILMASI**

LALE TAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ 2015

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SIİRT İLİ ŞİRVAN İLÇESİNDE ORGANİK ZİVZİK
NARININ BENİMSENMESİ VE YAYILMASI**

LALE TAŞ

Bu tez,
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS
derecesi için hazırlanmıştır.

KAHRAMANMARAŞ 2015

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Lale TAŞ tarafından hazırlanan “Siirt İli Şirvan İlçesinde Organik Zivzik Narının Benimsenmesi Ve Yayılması ” adlı bu tez, jürimiz tarafından 21/08/2015 tarihinde oy birliği/oy çokluğu ile Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmet BOZ (DANIŞMAN)

.....

Tarım Ekonomisi, OMÜ

Prof. Dr. Cuma AKBAY (EŞ DANIŞMAN)

.....

Tarım Ekonomisi, KSÜ

Prof. Dr. Yüksel BÖLEK (ÜYE)

.....

Tarımsal Biyoteknoloji, KSÜ

Doç. Dr. Emine İKİKAT TÜMER (ÜYE)

.....

Tarım Ekonomisi, KSÜ

Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN (ÜYE)

.....

Tarım Ekonomisi, KSÜ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç.Dr. Mustafa ŞEKKELİ

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Lale TAŞ

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

**SIİRT İLİ ŞİRVAN İLÇESİNDE ORGANİK ZİVZİK NARININ BENİMSENMESİ
VE YAYILMASI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Lale TAŞ

ÖZET

Siirt İli Şirvan İlçesi tarımsal üretim açısından önemli bir potansiyele sahiptir. İlçede verim düzeyi oldukça yüksek olup kimyasal gübreler ve tarımsal mücadele ilaçları kullanımı düşük düzeydedir. Bu yüzden organik üretime geçiş teknik olarak daha kolay görülmektedir. Zivzik Narı Şirvan İlçesi Merkez ve Köylerinde birçok çiftçinin geçimini sağladığı önemli bir üründür. İlçe, özellikle bu ürün açısından son derece elverişli iklim ve toprak özelliklerine sahiptir. İlçe’de Zivzik Nar Suyu İşletme Tesisi kurulmuş olup burada işlenen ham ürünler ülkenin diğer bölgelerinde pazarlanmaktadır. Ayrıca gerek üretimin artırılması ve pazarlanması, gerekse üreticilerin karşılaştıkları sorunların çözümü için Şirvan İlçesi Nar Üreticiler Birliği kurulmuştur. Zivzik Narının Şirvan İlçesi’nde organik olarak üretilmesi konusunda Siirt İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü çalışmalara başlamıştır. Bu ürünün organik olarak üretilmesi İl’in tarımsal öncelikleri arasındadır. Bu çalışmanın amacı Siirt İli Şirvan İlçesi’nde çiftçilerin sosyo-ekonomik özellikleri ve iletişim davranışlarını belirleyerek bu ölçütler bakımından Zivzik Narını organik yetiştirmeyi düşünen ve düşünmeyen çiftçileri karşılaştırmaktır. Ayrıca bölgede Zivzik Narının sertifikalı ürün olarak yetiştirilme olanaklarını incelemek araştırmanın amaçları arasındadır. Araştırma verileri bölgede tam sayım örnekleme metodu kullanılarak belirlenen 52 Zivzik Narı üreticisine uygulanan anketlerle elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre Zivzik Narını sertifikalı organik ürün olarak yetiştirmeyi düşünen ve düşünmeyen çiftçiler arasında sosyoekonomik özellikler ve iletişim davranışları bakımından herhangi bir fark bulunmamıştır. Bölgede Zivzik Narının organik olarak yetiştirilmesi için önemli bir potansiyel bulunmaktadır. Zivzik Narı Üreticiler Birliğinin narın yetiştirilmesi ve özellikle pazarlanması konusunda üyelerine önemli hizmetleri vardır. Zivzik Narının bölgede organik olarak yetiştirilmesi ve kırsal alana yayılması için çiftçiler ve üretici birliklerinin yanı sıra Gıda Tarım ve Hayvancılık İl müdürlüğü ve Ziraat Fakültesine de önemli görevler düşmektedir.

Anahtar kelimeler: Zivzik Narı, Organik ürün, Yayım, Benimseme, Siirt,

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ağustos /2015

Danışman: Prof. Dr. İsmet BOZ

Eş danışman: Prof. Dr. Cuma AKBAY

Sayfa Sayısı: 78

ADOPTION AND DIFFUSION OF ORGANIC ZIVZIG POMEGRANATE IN ŞİRVAN DISTRICT OF SIIRT PROVINCE

(M.Sc. THESIS)

Lale TAŞ

ABSTRACT

Siirt Province, Şirvan District has an important agricultural potential. In this district, yield level is quite high, whereas the usage rate of chemical fertilizers and agricultural pesticides is quite low. For this reason, transition to organic farming seems technically to be easier. Zivzik pomegranate is an important agricultural product for many farmers in Şirvan. Şirvan has a bigger advantage than other regions because it has favorable climate and soil characteristics. Zivzik Pomegranate Juice Company is established in the region. Raw fruits processed in this factory are marketed in other parts of the country. In addition, Şirvan Pomegranate Growers Association is established in order to solve the problems of the farmers and to increase productivity. Siirt Provincial Directorate of Food Agriculture and Livestock started to work on the organic farming of Zivzik Pomegranate. Growing pomegranate organically is among the agricultural priorities of the Directorate. The purposes of this study were to determine socio-economic characteristics and communication behaviors of farmers of Şirvan district; and to compare if significant differences existed in terms of socioeconomic characteristics and communication behavior between farmers who considered to produce Zivzik Pomegranate organically and who didn't. In addition, investigating the possibilities of producing Zivzik pomegranate as an organically certified product was among the research objectives. Data were collected by applying a questionnaire to 52 pomegranate producers in the region. Research findings showed that there were no significant differences between farmers who intended to grow Zivzik Pomegranate organically and those who didn't. There was an important potential of growing Zivzik pomegranate organically in the district. The Şirvan Pomegranate Growers Association provide useful services to farmers in growing and marketing of this product. In order to increase the adoption and diffusion of organic Zivzik pomegranate in the region, beside farmers and farmers' unions, the provincial directorate of the Ministry of Food Agriculture and Livestock and Faculty of Agriculture must take initiative.

Keywords: Zivzik Pomegranate, Organic product, Extension, Adoption, Siirt,

Kahramanmaras Sutcu Imam University
Institute for Graduate Studies in Science And Technology
Department of Agricultural Economics, August /2015

Supervisor: Prof. Dr. İsmet BOZ

Page Number: 78

TEŞEKKÜR

Öncelikle beni çok sevdiğim bölümüme ve beni tekrar bilime Kazandıran Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü tüm öğretim üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca bana her konuda yardımcı olan bu süreçte bilimsel katkılarıyla çalışmalarına yön veren yol göstericiliğinden her zaman yararlandığım danışman hocalarım değerli insan Sayın Prof. Dr. İsmet BOZ'a ve değerli insan Sayın Prof. Dr. Cuma AKBAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü; özellikle dönemin araştırma görevlisi Yeşim AYTÖP başta olmak üzere tüm araştırma görevlilerine teşekkür ederim.

Araştırma alanından bilgi toplanması ve anket uygulanması sırasında yakın ilgilerini esirgemeyen, Zivzik nar konusundaki deneyimlerini benimle paylaşan Siirt Gıda, Tarım Ve Hayvancılık İl Müdürlüğü değerli personelleri ve Şirvan Gıda, Tarım Ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü değerli çalışanlarına teşekkür ederim.

Konuyla doğrudan ilgili olan veya olmayan desteğini esirgemeyen tüm değerli ve sevdiğim arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Ayrıca çalışma alanında anket uygulaması esnasında sorularımı içtenlikle yanıtlayan Şirvan ilçesi Nar Üreticiler Birlik Başkanına ve özellikle Dişlinar, Sarıdana ve Pirinçli Köyü Zivzik nar üreticilerine teşekkür ederim.

Lale TAŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	1
ABSTRACT	3
TEŞEKKÜR	5
İÇİNDEKİLER	6
ÇİZELGELER DİZİNİ	9
ŞEKİLLER DİZİNİ	10
1. GİRİŞ	1
1.1. Dünyada Organik Tarım	3
1.1.2. Kıtalarla göre organik tarım	3
1.1.3. Dünya’da yetiştirilen organik ürünler	4
1.2. Türkiye’de Organik Tarım	4
1.2.1. Türkiye’de yetiştirilen organik ürünler	5
1.2.2. Türkiye’de organik tarım yönetmeliği	5
1.2.3. Gıda tarım ve hayvancılık il müdürlüklerinin rolü	6
1.2.4. Türkiye’deki gıda, tarım ve hayvancılık bakanlığı’nın yetkilendirdiği ulusal ve uluslararası kontrol ve sertifikasyon kuruluşları	6
1.2.5. Organik tarıma ilişkin veriler	7
1.2.6. Destekler	8
1.2.7. Danışmanlık ve yayım	9
1.2.8. Güneydoğu anadolu bölgesinin organik tarımsal potansiyeli ve üretim açısından önemi	9
1.2.9. Zivzik narinin üreticiler tarafından tercih nedenleri	11
1.2.10. Araştırmanın amaçları	11
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	13
2.1. Tarımda Yeniliklerin ve Modern Teknolojilerin Benimsenmesi ve Yayılması .	13
2.1.1. Türkiye’de yapılan tarımda yeniliklerin benimsenmesi ve yayılması ile ilgili çalışmalar	14
2.1.2. Yurtdışında Yapılan Tarımda Yeniliklerin Benimsenmesi Ve Yayılması İle İlgili Çalışmalar	16
2.2. Organik Tarımda Yeniliklerin Benimsenmesi Ve Yayılması İle İlgili Çalışmalar	18
3. MATERYAL YÖNTEM	22
3.1. Materyal	22
3.2. Yöntem	22
3.2.1. Anket yapılan köylerin belirlenmesi	22
3.2.2. Veri toplama	23

Sayfa No

3.2.3. Veri analizi	23
3.3. Araştırma Alanı Hakkında Bilgiler	24
3.3.1. Coğrafi konum	24
3.3.2. İklim bitki örtüsü.....	25
3.3.3. Ekonomik yapı.....	26
3.3.4. Nüfus	26
3.3.5. Tarımsal yapı	27
3.3.5.1. Arazi varlığı ve dağılım durumu	27
3.3.5.2. Tarım arazilerinin kullanım durumuna göre dağılımı.....	27
3.3.5.3. Üretim deseni	28
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	30
4.1. Sosyoekonomik Özellikler	30
4.1.1. Yaş.....	30
4.1.2. Eğitim durumu.....	31
4.1.3. Birliğe üyelik durumu.....	31
4.1.4. Ailede köy yönetimine katılım	32
4.1.5. Arazi varlığı	32
4.1.6. Traktör varlığı	33
4.1.7. Sosyal güvenlik.....	33
4.1.8. Girdiler için kredi kullanımı	34
4.1.9. Tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı	35
4.1.10. Gelir grubu.....	35
4.2. İletişim Davranışları ve Yakın-Uzak Çevre İle İlişkiler.....	36
4.2.1. Gazete okuma sıklığı.....	36
4.2.2. Radyo dinleme sıklığı.....	37
4.2.3. Televizyon izleme sıklığı	37
4.2.4. İnternette haberdar olma durumu.....	38
4.2.5. İnternet kullanma sıklığı	38
4.2.6. İlçe merkezine gidiş sıklığı.....	39
4.2.7. İl merkezine gidiş sıklığı	40
4.2.8. Ziraat mühendisi ve teknisyen ile görüşme sıklığı.....	40
4.2.9. Tarımsal konularda başkalarının görüşüne başvurma.....	41
4.2.10. Tarımsal konularla ilgili yayım faaliyetlerine katılım.....	41
4.3. Bölgede Zivzik Narının Çiftçiler Tarafından Organik Olarak Yetiştirilme Olanakları.....	42
4.3.1. Çiftçilerin nar ağacı sayısına göre dağılımı	42
4.3.2. Çiftçilerin nar ağacı başına elde ettikleri verime göre dağılımı.....	43
4.3.3. Çiftçilerin girdileri kullanım durumu ve toprak analiz durumu.....	44
4.3.4. Üretilen narın pazarlandığı yerler	45
4.3.5. Nar üretiminde karşılaşılan sorunlar.....	46
4.4. Bölgede Organik Zivzik Narının Geleceği.....	48
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	50
KAYNAKLAR	53

EKLER	58
ÖZ GEÇMİŞ	63

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 1.1. Ulusal ve uluslararası kontrol ve sertifikasyon kuruluşları	7
Çizelge 1.2. Türkiye’de 2014 organik tarımsal üretim verileri	8
Çizelge 1.3. Türkiye’de organik tarım destekleri	8
Çizelge 1.4. GAP illeri 2014 yılı organik bitkisel üretim programı verileri	10
Çizelge 3.1. Şirvan İlçesi 2014 yılı nüfus dağılımı	27
Çizelge 3.2. Şirvan İlçesi merkez mehalle 2014 yılı nüfus dağılımı	27
Çizelge 3.3. Şirvan İlçesi arazi varlığı ve dağılımı	27
Çizelge 3.4. Şirvan İlçesi tarım arazilerinin kullanım şekli	28
Çizelge 3.5. Şirvan İlçesinin üretim deseni	29
Çizelge 4.1. Ankete katılan çiftçilerin yaş dağılımı	30
Çizelge 4.2. Ankete katılan çiftçilerin eğitim düzeyine göre dağılımı	31
Çizelge 4.3. Ankete katılan çiftçilerin birlik üyelik değişkenine göre dağılımları ...	32
Çizelge 4.4. Ankete katılan çiftçilerin ailede köy yönetimine katılımına göre dağılımı	32
Çizelge 4.5. Ankete katılan çiftçilerin arazi varlığına göre dağılımı	33
Çizelge 4.6. Ankete katılan çiftçilerin traktör varlığına göre dağılımı	33
Çizelge 4.7. Ankete katılan çiftçilerin sosyal güvenlik değişkenine göre dağılımı ...	34
Çizelge 4.8. Ankete katılan çiftçilerin girdiler için kredi kullanımı değişkenine göre dağılımı	34
Çizelge 4.9. Ankete katılan çiftçilerin tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı değişkenine göre dağılımı	35
Çizelge 4.10. Ankete katılan çiftçilerin gelir grubuna göre dağılımı	36
Çizelge 4.11. Ankete katılan çiftçilerin gazete okuma sıklığına göre dağılımı	36
Çizelge 4.12. Ankete katılan çiftçilerin radyo dinleme sıklığına göre dağılımı	37
Çizelge 4.13. Ankete katılan çiftçilerin televizyon izleme sıklığına göre dağılımı ...	38
Çizelge 4.14. Ankete katılan çiftçilerin internetten haberdar olma durumuna göre dağılımı	38
Çizelge 4.15. Ankete katılan çiftçilerin internet kullanma sıklığına göre dağılımı ..	39
Çizelge 4.16. Ankete katılan çiftçilerin ilçe merkezine gidiş sıklığına göre dağılımı	39
Çizelge 4.17. Ankete katılan çiftçilerin il merkezine gidiş sıklığına göre dağılımı ...	40
Çizelge 4.18. Ankete katılan çiftçilerin ziraat mühendisi ve teknisyenle görüşme sıklığına göre dağılımı	41
Çizelge 4.19. Ankete katılan çiftçilerin tarımsal konularda başkalarının görüşüne başvurma değişkenine göre dağılımı	41
Çizelge 4.20. Ankete katılan çiftçilerin tarımsal konularla ilgili toplantılara katılmalara göre dağılımı	42
Çizelge 4.21. Çiftçilerin nar ağacı sayısına göre dağılımı	43
Çizelge 4.22. Çiftçilerin nar ağaçlarından elde ettikleri verim miktarları (Kg/Ağaç)	44
Çizelge 4.23. Çiftçilerin kullandıkları sulama yöntemleri	44
Çizelge 4.24. Çiftçilerin girdileri kullanım durumu ve toprak analiz durumu	45
Çizelge 4.25. Üretilen narın pazarlandığı yerler	46
Çizelge 4.26. Nar üretim ve satışında karşılaşılan sorunlar	47
Çizelge 4.27. Çiftçilerin organik ürün fiyat düşüncesi	48
Çizelge 4.28. Çiftçilerin organik nar hakkında bilgi durumu	48

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 3.1. Çalışma alanı haritası	25
---	----

1. GİRİŞ

Hızlı nüfus artışı ve beslenme sorunlarının yaşanması gibi nedenlerden dolayı tarımda birim alanda verimi artırmak için kimyasal gübre ve kimyasal ilaçların kullanımı artmıştır. Bu amaçla kullanılan kimyasal gübre ve ilaçlar insan sağlığına zarar vermiş, aynı zamanda çevre kirliliğine neden olmuş ve doğaya zarar vermiştir.

Artan kanser vakaları ve çevre koruma bilincinin artması nedeniyle bilim adamları konvansiyonel tarımsal üretim yerine çevreye dost ve sürdürülebilirliği olan tarım sistemleri üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırmışlardır.

1970'lerde "Yeşil Devrim" olarak nitelendirilen yoğun tarım hareketi, tarımsal üretimde artış sağlamış; ancak dünyada yaşanan açlık problemine bir çözüm getirmediği gibi doğal kaynakların da tahrip olmasına sebep olmuştur (Ersun ve Arslan, 2011).

Ekolojik dengenin bozulması, çevre kirliliğinin artması, canlıların hayatlarının tehlikeye girmesi ve doğal kaynakların zarar görmesi sonucu, çevreye zarar vermeyen bir üretim şekli ve tarımsal teknolojilerin kullanıldığı; tarımda sürdürülebilirlik ve izlenebilirlik anlayışını benimseyen bir tarımsal yapının oluşturulması gerekliliği gündeme gelmiştir. Bu nedenle konvansiyonel üretime alternatif olarak ekolojik dengeyi koruyan, insan sağlığını tehdit etmeyen, sürdürülebilir ve çevre dostu olan doğaya duyarlı bir üretim şekli olan organik tarım uygulamaları bir çıkış noktası olarak kabul edilmiştir (Boz ve ark., 2011).

“Organik tarım, ekolojik sistemde yanlış uygulamalar sonucu bozulan ve kaybolan tabii dengesinin ilerlemesini önlemeye yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, kimyasal tarım ilaçları, kimyasal gübrelerin ve hormonların kullanılmaması bunun yanında üreticilerin kontrol ve sertifikasyon şirketleriyle sözleşme imzalayarak, belirli bir yönetmelik çerçevesinde; üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü olan, yönetmeliğin izin verdiği organik gübre ve organik ilaçların kullanıldığı, yetiştiricilikte sadece miktar artışını değil, aynı zamanda ürün kalitesinin de yükseltilmesini hedefleyen bir üretim şeklidir (Anonim, 2015a).

Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadelede; hormon, kimyasal gübre ve ilaç kullanılmaz; sadece organik tarım yönetmeliğinin izin verdiği gübre ve ilaçlar kullanılır.

Hastalık ve zararlılarla mücadelede belirli standartlarda doğal kaynaklı kükürt, bordo bulamacı, ve bakır gibi bazı maddeler kullanılmaktadır. Kullanılan gübreleme yöntemleri topraktaki organik maddeyi artırmaktadır. Ekolojik şartlara uygun çeşit seçilmektedir. Organik tarım toprak analizlerinden başlayarak üretimden hasat, işleme, ambalajlama ve depolama gibi her aşaması kontrollü olan ve yönetmeliğin izin verdiği gübre ve ilaçların kullanıldığı çevreye ve insana dost sertifikalı bir üretim modelidir. Organik tarım ilkel bir üretim şekli değil; yeni, bilim ve teknik yöntemleri kullanan, insan sağlığını ve ekolojik dengeyi koruyan ve önder çiftçilerin yaptığı bir tarım tekniğidir (Anonim, 2015b).

Organik tarım yapan çiftçiler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının yetkilendirmiş olduğu kontrol ve sertifikasyon şirketlerinden biriyle sözleşme imzalayarak geçiş sürecini geçtikten sonra sertifika almaktadır. Ürünün sertifikalandırılması için organik tarım yönetmeliğine uygun bir üretim şekli gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Organik tarım, belirli kurallar çerçevesinde sürdürülebilir ve izlenebilir bir tarımsal üretimdir. Gelecek nesilleri korumak, toprak erozyonunu önlemek, su kalitesini korumak, enerji tasarrufunu sağlamak, kimyasal ilaç kalıntılarından arındırmak, tarım çalışanlarını korumak, dar gelirli çiftçilerin gelir düzeylerini yükseltmek, ekonomik üretimi hedeflemek, biyolojik çeşitliliği sağlamak, ürünlerde daha zengin bir aroma yaratmak vb nedenlerden dolayı organik tarım önem arz etmektedir (Anonim, 2015c).

Organik tarım üretimden tüketiciye ulaşana kadar her basamağı kontrollü bir şekilde yapılmaktadır ve izlenebilirlik söz konusudur. Organik tarımın en önemli özelliği ürünlerin sürdürülebilir ve izlenebilir olmasıdır. Organik ürünlerin organik ürün olarak kabul edilmesi ve satılabilmesi için organik sertifikalı olması gerekmektedir. Organik sertifikasının olması demek ürünün üretimden tüketime kadar her aşamasının kontrollü bir şekilde yapıldığı ve organik tarım yönetmeliğine uygun olarak üretildiği anlamına gelmektedir. Organik sertifikalı ürünlerde üretimin her aşaması kontrollü olduğu için tüketiciye güven vermektedir (Atlı, 2006a).

Organik tarımda ürünün cinsine göre ürün geçiş sürecini geçtikten sonra organik ürün olarak tüketiciye ulaşmaktadır. Tek yıllık ve çok yıllık bitkilerde geçiş süreci farklıdır. Tek yıllık bitkilerde geçiş süreci iki yıl, çok yıllık bitkilerde geçiş süreci üç yıldır. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu geçiş süresini %50 oranında kısaltabilir veya uzatabilir (Anonim 2015k). Geçiş süreci; kontrol ve sertifikasyon şirketlerinin işletmelerin

alışmalarını, üretilecek ürünün yerinin belirlenmesinden ürünün tüketicie ulaşmasına kadar geçen süreci kapsamaktadır.

1.1. Dünyada Organik Tarım

Dünyadaki hızlı nüfus artışı nedeniyle gıda temini için kullanılan teknik ve yöntemlerin yetersiz kalması konvansiyonel üretimde kullanılan teknik ve teknolojilerin evre ve insan sağlığını tehdit etmesi ve tehdidi etkileyen etmenleri kaldırmak için bir çözüm arayışını zorunlu hale getirmiştir. Bu nedenle organik tarım sürdürülebilirlik ve izlenebilirlik açısından oldukça önem arz etmektedir. Organik tarım; tarımsal üretime alternatif bir üretim şekli olarak ortaya çıkmıştır.

Dünyada organik tarım üretimi 1930’lu yıllarda başlamıştır. Organik tarım iki döneme ayrılır. Birinci dönem saydığımız 1972 yılına kadarki dönemde organik üretim her ülke tarafından bağımsız olarak oluşturulmuş kurallara göre yapılan ve 1972 yılına kadarki dönemi kapsayan organik tarım ve merkezi Almanya’da olan IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movement) tarafından belirlenmiş kurallara göre gerçekleştirilen ve 1972 yılından günümüze kadar devam eden organik tarım olmak üzere iki döneme ayrılır. Organik tarımla ilgili olan kuralların temeli AB’nin 2092/91 no’lu Konsey Yönetmeliğidir (Akın, 2008).

1.1.2. Kıtalara göre organik tarım

Afrika Kıtasında; Uganda, Kenya, Tanzanya, Zambiya ve Malavi organik tarım üretimi yapan ülkelerdir. Genellikle; ananas, çay, sert kabuklu meyveler, kahve, sebze, pamuk, baklagil, sıvı yağ, kakao, bal, susam, yağlı tohumlar muz, zencefil ve bazı şıfalı otlar organik olarak üretilmektedir. Avrupalı kontrol ve sertifikasyon kuruluşları tarafından sertifikasyon işlemleri gerçekleşmektedir (Akın, 2008).

Asya kıtasında; Hindistan, in, İsrail ve Endonezya diğer ülkelere göre organik tarımsal üretimde daha ileridedirler. şeker kamışı, tıbbi otlar, kahve, pirinç, taze ve işlenmiş meyveler, sebzeler, kabuklular ve çeşitli baharatlar Asya kıtasında yetiştirilmektedir (Akın, 2008).

“ Dünyada en geniş organik tarım arazisine sahip ülkeler sırasıyla Avustralya (11.8 milyon ha), Arjantin (3.1 milyon ha), in (2.3 milyon ha) ve ABD (1.6 milyon ha) olarak sıralanmaktadır. Bu lkeleri İtalya, Brezilya, İspanya, Almanya, Uruguay, İngiltere ve

diğerleri izlemektedir. Konvansiyonel üretim alanlarıyla kıyaslandığında, oransal olarak en yüksek organik üretim alanı Avrupa'dadır" (Ersun ve Arslan, 2011).

Toplam organik tarım alanı ve organik tarımsal üretim işletmeleri bakımından AB ülkeleri arasında Almanya, Avusturya, Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya ve İsveç ilk sıralarda yer almaktadır (Sayın ve Mencet, 2006).

1.1.3. Dünya’da yetiştirilen organik ürünler

Dünyada yetiştirilen organik ürünler; bitkisel ürünler, işlenmiş ürünler, hayvansal ürünler ve içecekler olarak gruplandırılmıştır (Anonim, 2015d).

Bitkisel Ürünler; Yaş meyve ve sebzeler, kuru ve sert kabuklu meyveler, hububatlar, bakliyatlar, yağlı tohumlar, baharatlar, tıbbi ve aromatik bitkiler.

İşlenmiş Ürünler; Dondurulmuş gıdalar, zeytinyağı, şarap, çorbalar, şeker ve şekerli ürünler, un ve unlu mamuller, bebek mamaları, diyet ürünleri, gıda katkı maddeleri, soslar.

Hayvansal Ürünler; Süt, yumurta, su ürünleri, yağlar, et ürünleri, bal ve peynir.

İçecekler; Bira, şarap, meyve suları, kahve, çay, diğer alkollü ve alkolsüz içecekler.

1.2. Türkiye’de Organik Tarım

1984- 1993 dönemi; yasal bir düzenlemenin olmadığı bir dönemdir. Organik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO)'nın 1992 yılında kurulmasıyla ilk organik tarım üretimi gerçekleşmiştir. 1994 yılında IFOAM ve 2092/91 sayılı AB Organik Tarım Yönetmeliği'ne dayalı ilk ulusal yönetmelik yürürlüğe girmiştir (Ersun ve Arslan, 2011).

1994-2002 dönemi; organik tarım faaliyetleri ilk Ege Bölgesinde başlamıştır. Yasal düzenlemeler yapılarak faaliyetler komite tarafından uygulanmıştır (Ersun ve Arslan, 2011).

Üçüncü dönem; 3 Aralık 2004 yılında "Organik Tarım Kanunu" yürürlüğe girmiş ve buradan tüm Türkiye’ye yayılmıştır. Kontrol ve sertifikasyon hizmetlerine yasal dayanak oluşturulmuştur. Organik tarımda kontrol yetkisi Tarım ve Köy işleri Bakanlığı'na verilmiştir. Yönetmelik revize edilerek 10 Haziran 2005 tarihinde 25841 sayılı Resmi

Gazetede "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" yayınlanmıştır (Ersun ve Arslan, 2011).

Üretilen organik ürünlerin bir çoğu gelişmiş ülkelere, özellikle AB ülkeleri, ABD ve Japonya'ya ihraç edilmektedir. Dış pazar talebine göre yapılan organik üretim sözleşmeli yapılmaktadır (Bile ve ark, 2012).

Avrupa'da ve ABD'de organik tarımın yaygınlaşmasına üreticiler liderlik etmiştir. Türkiye'de ise Avrupalı özel organik tarım şirketleri liderliğinde organik tarım üreticilere tanıtılmıştır. Özetle Avrupa ve ABD'de organik tarım arz kaynaklı yaygınlaşırken Türkiye'de talep kaynaklı bir yaygınlaşma söz konusudur. Türkiye'de yetiştirilen organik ürün çeşitleri genellikle kurutulmuş, işlenmiş olarak Avrupa'daki talebe göre gelişme göstermiştir (Demiryürek, 2011a).

1.2.1. Türkiye'de yetiştirilen organik ürünler

Türkiye'de üretilen organik ürünler arasında buğday, arpa, çavdar, fasulye, mercimek, nohut, kuru üzüm, incir kayısı, erik, dut, vişne, Antep fıstığı, ceviz, bal, deniz tuzu, çay, baharatlar, zeytin ve zeytinyağı yer almaktadır (Atlı, 2006a).

Türkiye'de yetiştirilen organik ürünler; bitkisel ürünler, işlenmiş ürünler, hayvansal ürünler ve içecekler olarak gruplandırılmıştır (Anonim, 2015ç).

Bitkisel Ürünler; Yaş meyve ve sebzeler, kuru ve sert kabuklu meyveler, bakliyatlar, hububatlar, yağlı tohumlar, baharatlar, tıbbi ve aromatik bitkiler.

İşlenmiş Ürünler; Dondurulmuş gıdalar, zeytinyağı, ekmek, un ve unlu mamuller, şarap.

Hayvansal Ürünler; Süt, yumurta, yağlar, bal.

İçecekler; Meyve suları, gül suyu, gülyağı.

1.2.2. Türkiye'de organik tarım yönetmeliği

Organik tarım ile ilgili ilk çalışma, 24 Aralık 1994 tarih ve 22145 sayılı Resmi Gazete (RG)'de yayımlanan "Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Organik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik" ile düzenlenmiştir. Bu yönetmelik geliştirilerek 11.07.2002 tarih ve 24812 Sayılı RG'de yayımlanmıştır (Anonim, 2015 d).

Organik tarımla ilgili olarak yasal düzenleme Organik Tarım Kanunu olarak 18 Ağustos 2010 tarih ve 27676 sayılı RG’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2015 d).

Organik tarımla ilgili olarak son yasal düzenleme Organik Tarım Kanunu olarak 22 Temmuz 2015 tarih ve 29422 sayılı RG’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2015e).

Organik tarımda denetim ve kontrol organı görevini yürüten Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları (KSK) üretimden paketlemeye kadar Organik Tarım Kanunu’nun ilgili yönetmeliklerine göre faaliyette bulunmaktadır (Atlı, 2006a).

1.2.3. Gıda tarım ve hayvancılık il müdürlüklerinin rolü

Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri bünyesinde, organik tarım birimleri kurulmuştur. İl müdürlüğü bünyesinde kurulan organik tarım birimleri ayda bir düzenli toplantılar düzenlenip tutanak altına alınarak organik tarımın sürdürülebilirliğini ve verimliliğini artırmak için çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Bu birimler organik üretim yapılan üretim yerlerini ve işletmeleri daha etkin bir şekilde ve gerektiğinde kontrol sertifikasyon kuruluşlarıyla beraber ve bağımsız da denetim yapabilmektedirler.

Türkiye’de organik tarım, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın gözetim ve denetiminde gerçekleşmektedir. Organik tarımda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı kontrolünde farklı ulusal ve uluslararası kontrol ve sertifikasyon şirketleri faaliyet gerçekleştirmektedir.

1.2.4. Türkiye’deki Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı’nın yetkilendirdiği ulusal ve uluslararası kontrol ve sertifikasyon kuruluşları

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın yetkilendirdiği ulusal ve uluslararası Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları vardır.

Kontrol ve sertifikasyon şirketleri, işletmeleri ve üretim yerlerini haberli ve habersiz yılda 3-4 kez kontrol ve denetim yapmaktadırlar. Bu kontroller sırasında ürünlerden örnekler de alınarak laboratuvarında incelenerek ürünün kimyasal ilaç vb. girdilerin kalıntısının olup olmadığını yani organik ürün koşullarına uygunluğu tespit edilmektedir. Organik koşulları sağlayan ürünler sertifikalandırılarak piyasaya organik ürün olarak sunulmaktadır (Anonim, 2015f).

Ayrıca Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetkilendirilen kontrol ve sertifikasyon şirketleri; organik ürünleri paketleyen, işleyen ve depolayan ulusal ve uluslararası pazarlara açılan şirketleri de denetlemektedir. (Anonim, 2015g).

Türkiye’deki Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın yetkilendirdiği ulusal ve uluslararası kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının temsilcileri;

Çizelge 1.1. Ulusal ve uluslararası kontrol ve sertifikasyon kuruluşları (Anonim, 2015ğ)

1	BCS ÖKO-GARANTIE Organik Tarım Sertifikalandırma Hizmetleri Ltd. Şti.
2	IMO-Control Ve Sertifikasyon Ticaret Ltd. Şti.
3	Ecocert Denetim Ve Belgelendirme Ltd. Şti.
4	ETKO Ekolojik Tarım Kontrol Organizasyon Ltd.Şti.
5	Ekotar Ekolojik Tarım Ürünleri Üretim, Kontrol, Sertifika, Sanayi Ve Ticaret Ltd. Şti.
6	ICEA ISTITUTO PER LA CERTIFICAZIONE ETICA E AMBIENTALE Türkiye Şubesi
7	ORSER Kontrol Ve Sertifikasyon Ltd. Şti.
8	Anadolu Ekolojik Ürünler Kontrol Ve Sertifikasyon Ltd.Şti.
9	TURKGAP Tarım Uygulamaları Kontrol Ve Sertifikasyon Hizmetleri Ticaret Ltd. Şti.
10	NİSSERT Uluslararası Sertifikasyon Ve Denetim Hizmetleri Denetim Ltd. Şti.□
11	IMC Ltd. Şti.
12	ANKA GLOBAL Kontrol Ve Sertifikasyon A.Ş.
13	EGETAR Kontrol Ve Sertifikasyon Hizmetleri Ltd. Şti.
14	BİO İNSPECTA Kontrol Sertifikasyon Ltd. Şti.
15	Control Union Gözetim Ve Belgelendirme Ltd. Şti.
16	ECAS Belgelendirme Ve Denetim Ltd. Şti.
17	ORTAR Kontrol Ve Sertifikasyon Hizmetleri Ltd.Şti.
18	BİOBEL Sertifikasyon Denetim Gözetim Ve Eğitim Hiz. Ltd. Şti
19	Mehmet Bıyık-Tuscert Ulusal Sertifikasyon Hizmetleri
20	KAYOS Uluslararası Sertifikasyon Ve Denetim Hizmetleri Ltd.Şti.
21	Başak Ekolojik Ürünler Kontrol Ve Sertifikasyon Hizmetleri Ltd.Şti.
22	CTR Uluslararası Belgelendirme Ve Denetim Ltd.Şti.
23	ICCS Kontrol Ve Sertifikasyon A.Ş.
24	Likya Organik Uluslararası Organik Ürünler Kontrol Ve Sertifikasyon Hizmetleri Ltd. Şti.
25	EKOİNSPEKT Uluslararası Belgelendirme Denetim Gözetim Teknik Kontrol Ve Eğitim Hiz. Ltd. Şti.
26	TMENA Uluslararası Denetim Gözetim Sertifikasyon Hizmetleri Ltd. Şti.
27	Naviga Uluslararası Belgelendirme Ve Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.
28	CERES Kontrol Ve Belgelendirme Hizmetleri Ltd. Şti.
29	ORFARM Kontrol Ve Sertifikasyon Ltd. Şti.

1.2.5. Organik tarıma ilişkin veriler

Çizelgede 1.2’de görüldüğü gibi son 13 yılda organik üretim yapılan alan miktarı 57,4 bin hektardan 532,879 bin hektara ulaşmıştır. Organik üretim yapan üretici sayısı ise

yaklaşık olarak 5,5 kat artmıştır. Ürün çeşit sayısında artış gözlemlenmiştir. Doğal toplama alanları ise yaklaşık 11 kat artmıştır (Çizelge 1.2.).

Çizelge 1.2. Türkiye’de 2014 organik tarımsal üretim verileri (Anonim, 2015h)

Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi sayısı	Yetiştiricik Yapılan Alan(ha)	Doğal Toplama Alanı(ha)	Toplam Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı (ton)
2002	150	12.428	57.365	32.462	89.827	310.125
2003	179	14.798	73.368	40.253	113.621	323.981
2004	174	12.751	108.598	100.975	209.573	377.616
2005	205	14.401	93.134	110.677	203.811	421.934
2006	203	14.256	100.275	92.514	192.789	458.095
2007	201	16.276	124.263	50.020	174.283	568.128
2008	247	14.926	109.387	57.496	166.883	530.224
2009	212	35.565	325.831	175.810	501.641	983.715
2010	216	42.097	383.782	126.251	510.033	1.343.737
2011	225	42.460	442.581	172.037	614.618	1.659.543
2012	204	54.635	523.627	179.282	702.909	1.750.127
2013	213	60.797	461.395	307.619	769.014	1.620.387
2014	208	71.472	532.879	350.239	883.118	2.217.055

1.2.6. Destekler

Türkiye’de Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nca verilen organik tarım desteklemeleri 2004 yılında başlamış ve halen devam etmektedir.

Çizelge 1.3’e göre tarımsal üretim uygulamalardaki destekler; organik tarım meyve, sebze için 70TL/da, organik tarım tarla bitkileri 10 TL/da, organik tarım (anaç sığır, manda) 150 TL/baş, organik tarım (buzağı) 50 TL/baş, organik tarım (arılı kovan) 5TL/kovan, organik tarım (alabalık) 0,35 tl/kg, organik tarım (çipura-levrek) 0,45 TL/kg farklı destek değerleri verilmiştir (Çizelge 1.3.).

Çizelge 1.3. Türkiye’de organik tarım destekleri (Anonim, 2015ı)

Sıra No	Desteğe Konu Ürünler	Destek Miktar
1	Organik Tarım Meyve, sebze (TL/da)	70 TL/dekar
2	Organik Tarım Tarla Bitkileri (TL/da)	10 TL/dekar
3	Organik Tarım (Anaç Sığır, Manda)	150 TL/baş
4	Organik Tarım (Buzağı)	50 TL/baş
5	Organik Tarım (Anaç koyun, keçi)	10 TL/baş
6	Organik Tarım (Arılı kovan)	5 TL/kovan
7	Organik Tarım (Alabalık)	0,35 TL/kg
8	Organik Tarım (Çipura-levrek)	0,45 TL/kg

1.2.7. Danışmanlık ve yayım

Avrupa Birliği (AB-15) ülkelerinde özel danışmanlık (%38) ve üretici organizasyonları (%26) ve üçüncü önemli birim %19'luk pay ile tarım bakanlıklarıdır.

Türkiye’de organik tarım dış pazar talebine göre yapılmaktadır. Danışmanlık hizmetleri ise genellikle üreticilerin sözleşmeli üretim yaptıkları firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda Gıda, tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, üniversiteler, özel danışmanlık hizmeti veren firmalar danışmanlık hizmeti vermektedir (Boz ve ark, 2011).

1.2.8. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin organik tarımsal potansiyeli ve üretim açısından önemi

Dünyada tarımın ilk yapıldığı bölgelerden biri olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi bereketli toprakları, bol su kaynakları ve uygun iklim koşulları bakımından birçok ürünün yılın mevsimlerine göre üretilbildiği havzalar topluluğundan oluşmaktadır. Ayrıca bu bölgede uzun yıllardır işlenmemiş, kimyasal gübre, zirai ilaç, hormon gibi maddelerin kullanılmadığı alanlar vardır (Anonim, 2015i).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt ve Şanlıurfa illerinden oluşmaktadır. Bölgenin toplam bitkisel üretim alanı 3.212.086 ha olup bu alanın, %78,8’i tarla tarımı, %13,2’si meyve bahçesi, %5,9’ u nadas ve %2,1’i ise sebze alanı olarak değerlendirilmektedir (Anonim, 2015j).

Bölgede üretilen organik tarım ürünleri; sert kabuklu meyveler (antepfıstığı, badem), tıbbi ve aromatik bitkiler (anason, çemen, kimyon, kişniş, kekik, nane, safran), endüstriyel bitkiler (mısır, soya, pamuk), meyve ağaçlarından (incir, üzüm, erik, zeytin, nar, dut), sebze ve tahıl grubu ve hububat (arpa, buğday, mercimek, nohut) oluşmaktadır (Çetinkaya ve ark. 2013).

GAP bölgesi izole bir bölge olduğu için zengin florası sayesinde iklim ve toprak yapısının da uyum olaması nedeniyle organik tarım üretimi için yüksek potansiyele sahiptir (Akın, 2008).

GAP Bölgesindeki organik tarım için uygun olarak kabul edilebilecek havzalar; Diyarbakır ili Kuzey kuşağı olan dağlık bölge, Siirt ili doğu ve kuzey doğu kuşağı, batısı ile güneyi, şırnak ili doğu, kuzeydoğu kuşağı, güney kuşağı (sınır bölgesi mayınlı saha), Mardin ili kuzey kuşağı Savur, Midyat, Kızıltepe kuzey kuşağı, Suriye sınır kuşağı

(mayınlı saha), Şanlıurfa Karacadağ doğu kuşağı, Suriye sınırı güney kuşağı (mayınlı saha), Halfeti ve Birecik dağlık kesimleri ve su boyları, Adıyaman ili Nemrut Dağı çevresi, Baraj gölü çevresi, Gaziantep Suriye sınırı güney kuşağı (mayınlı saha), Nizip ili kuzey doğu kesimi, Kilis ili Suriye sınırı güney kuşağı (mayınlı saha)'dır (Anonim, 2015k).

Kimyasalların az kullanıldığı bölgelerin başında gelen GAP, yöreye özgü birçok tür ve çeşit bakımından da dikkat çekmektedir. Antepfıstığı, zeytin, şire üzümü, mardin kirazı, diyarbakır karpuzu, lice domatesi, karacadağ çeltiği, kırmızı mercimek, zivzik narı, makarnalık buğday ve kırmızı biber bu bölgenin vazgeçilmez ürünlerinden olup bir çok alanda zaten ekolojik olarak yetiştirilmektedir (Çetinkaya ve ark. 2013).

Çizelge 1.4. GAP illeri 2014 yılı organik bitkisel üretim programı verileri (Anonim, 2015h)

Organik Üretim Yapılan İl	Sertifikalandırma Derecesi	Çiftçi Sayısı	Organik Programdaki Alan (hektar)
Adıyaman	Organik	94	446,90
	Organığe Geçiş	280	2.448,74
Toplam		374	2.895,64
Batman	Organik	13	662,75
	Organığe Geçiş	1	2,61
Toplam		14	665,36
Diyarbakır	Organik	224	801,51
	Organığe Geçiş	726	2.249,25
Toplam		950	3.050,76
Gaziantep	Organik	69	2.036,60
	Organığe Geçiş	100	2.092,70
Toplam		169	4.129,30
Kilis	Organik	129	1.359,12
	Organığe Geçiş	274	2.359,43
Toplam		403	3.718,55
Siirt	Organik	0	0
	Organığe Geçiş	0	0
Toplam		0	0
Şanlıurfa	Organik	231	10.661,52
	Organığe Geçiş	130	6.415,96
Toplam		361	17.077,48
Mardin	Organik	34	1.081,26
	Organığe Geçiş	96	1.357,08
Toplam		130	2.438,34
Genel Toplam		2401	16.897,95

1.2.9. Zivzik narının üreticiler tarafından tercih nedenleri

Siirt Zivzik Narı Siirt'e has bir çeşittir. Zivzik narının iç taneleri diğer nar çeşitlerine göre daha iri ve daha kırmızıdır. Zivzik Nar meyvesinin ortalama ağırlığı 200 gr ile 800 gr arasında değişmektedir. Bu çeşidin çekirdeği diğer çeşitlere göre daha yumuşak, ve küçüktür. Taneleri daha suludur, tadı ne tatlı nede ekşidir yani mayhoş bir tadı vardır. Asit oranı düşüktür. Bu çeşit uzun süre bozulmadan dayanabilmektedir. Bu yüzden hem üreticiler hem de tüketiciler tarafından tercih edilmektedir. GAP bölgesine has olan Zivzik Narının organik olarak üretilip ulusal ve uluslararası pazara sunulması bölge çiftçisine önemli derecede katkı sağlayacaktır (Çetinkaya ve ark. 2013).

Bölge'ye has olan Zivzik narının organik şekilde üretilip yurt içi ve yurtdışı pazara sunulması bölge çiftçisine önemli derecede katkı sağlayacaktır. Dünya'da organik nar talebi, sağlık açısındaki yararlarından dolayı önem kazandıkça, bu çeşidin üretimi bölgede arttırılabilecek ve nar tarımına uygun olan bu bölgede farklı nar çeşitleri de organik olarak yetiştirilebilecektir (Anonim 2015i).

Araştırma alanı olarak ele alınan Şirvan İlçesinde konvansiyonel Zivzik Nar yetiştiriciliği yapılmaktadır. Şirvan ilçesine bağlı köylerde üreticiler Zivzik Nar yetiştiriciliğini doğal olarak yetiştirmektedirler ve herhangi bir kimyasal ilaç kullanmamaktadırlar. 60 Zivzik nar üreticileri aynı zamanda "Şirvan İlçesi Nar Üreticiler Birliği"ne de kayıtlıdır. Şirvan ilçesinde Zivzik Nar Suyu İşletme Tesisi ve soğuk hava deposu'da mevcuttur. Üreticilerin narları Zivzik Nar Suyu İşletme Tesisi'nde nar suyu ve nar ekşisi olarak işlenmektedir.

1.2.10. Araştırmanın amaçları

Bu araştırmanın genel amacı Siirt İli Şirvan İlçesi'nde üreticiler tarafından yetiştirilmekte olan Zivzik Narının organik olarak benimsenmesi ve yayılmasını incelemektir. Daha özel olarak araştırmanın amaçları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

1. Çiftçilerin sosyoekonomik özelliklerini belirlemek,
2. Çiftçilerin iletişim davranışlarını belirlemek,
3. Zivzik Narını sertifikalı organik ürün olarak yetiştirmeyi düşünen ve düşünmeyen çiftçileri sosyoekonomik özellikler ve iletişim davranışları bakımından karşılaştırmak,

4. Siirt İli Şirvan İlçesi'nde Zivzik Narının sertifikalı organik ürün olarak yetiştirilme olanaklarını incelemektir.

Araştırma bulgularının organik üretime geçmeyi düşünen çiftçilere, üretici birliklerine, organik üretim kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarına, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı personeline ve üniversitelerdeki araştırmacılara yararlı bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Konuyla ilgili önceki çalışmaların incelenmesinde, öncelikle tarımda yeniliklerin ve modern teknolojilerin yayılması ve benimsenmesi ile ilgili çalışmalar, daha sonra da organik tarımın yayılması ve benimsenmesi ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Tarımda Yeniliklerin ve Modern Teknolojilerin Benimsenmesi ve Yayılması

Ülkelerin kalkınmasında tarımda yeniliklerin ve modern teknolojilerin çiftçiler tarafından benimsenmesi ve kırsal alana yayılması son derece önemlidir. Yenilik; herhangi bir fikir ya da uygulamanın bir kişi tarafından ilk kez duyulması veya farkına varılmasıdır (Rogers, 1995). Bu bağlamda gelişmiş ülkelerde uzun süreden beri kullanılmakta olan bir uygulama geliştirmekte olan ülkelere ilk kez duyulup uygulandığında bu ülkeler için bir yenilik sayılır. Herhangi bir uygulamanın yenilik olarak sayılabilmesi için mutlaka en son teknoloji ile donatılmış olmasına da gerek olmayabilir. Sadece kullanıcılarına çeşitli açılardan yarar sağlaması ve kırsal toplumun kalkınmasına çeşitli açılardan katkı sağlaması yeterlidir. Rogers (1995) yeniliklerin özelliklerini beş kategoriye ayırarak incelemiştir:

- (1) Yararlılık: Yeniliğin önceki uygulamaya oranla kullanıcıya belirli bir ekonomik yarar sağlamasıdır. Bu yarar karın artması, işçilik masraflarının azalması veya işin daha kolay yapılması şeklinde olabilir.
- (2) Uygunluk: Yeniliğin kişinin ekonomik olanakları ve değer yargıları ile uyumlu olma derecesini göstermektedir.
- (3) Karmaşıklık: Yeniliğin uygulanmasındaki kolaylık veya zorluk derecesini ifade etmektedir.
- (4) Denenebilirlik: Yeniliğin tüm işletmede uygulanmaya konulmadan önde belirli bir alanda denenebilme özelliğini göstermektedir.
- (5) Gözlenebilirlik: Yeniliğin olumlu sonuçlarının potansiyel benimseyiciler tarafından somut olarak görülebilme derecesini ifade etmektedir.

Tarımda yeniliklerin benimsenmesi ve yayılması üzerine yapılan birçok çalışmada yukarıdaki özellikler ele alınmıştır. Herhangi bir bölgede organik tarımın uygulanması yukarıda belirtilmiş olan özellikler bakımından son derece tutarlıdır. Bu bağlamda organik tarım çiftçiler açısından yararlı, onların ekonomik olanakları ve kültürel değerlerine uygun, uygulanması çok karmaşık olmayan, denenebilme ve gözlenebilme olanağı olan bir tarım

şeklidir. Bu yüzden organik tarımın çiftçiler tarafından benimsenmesi ve tarımsal açıdan elverişli alanlara yayılması hem üreticiler hem de tüketiciler açısından son derece yararlıdır.

Konuyla ilgili önceki çalışmalar incelenirken öncelikle tarımda yeniliklerin benimsenmesi ve yayılması ile ilgili çalışmalar, daha sonra da organik tarımın benimsenmesi ve yayılması ile ilgili çalışmalar ele alınacaktır:

2.1.1. Türkiye’de yapılan tarımda yeniliklerin benimsenmesi ve yayılması ile ilgili çalışmalar

Taluğ (1974), “Tarımda Teknolojik Yeniliklerin Yayılması Ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada, yeniliklerin yayılması ve benimsenmesini etkileyen faktörler olarak yaş, eğitim düzeyi, sosyal statü, arazi genişliği gibi sosyo-ekonomik karakterler; tutum, davranış, başarı güdüsü gibi kişisel değişkenler ve yayım elemanları ile ilişkiler, kitle iletişim araçlarına ilgi, diğer çiftçilerle haberleşme, kozmopolitlik gibi haberleşme davranışları olduğunu belirlemiştir.

Tatlıl (1989), Polatlı İlçesinde yağmurlama sulama teknolojisinin yayılması ve benimsenmesi üzerine yaptığı bir çalışmada; yağmurlama sulama teknolojisinin yayılması ve benimsenmesi üzerine etkili faktörleri yaş, gelir düzeyi, işletme büyüklüğü, makineleşme, üretim deseninde değişim olarak saptamıştır. Ayrıca, çiftçilerin yenilikleri benimserken birbirlerinden bilgi kaynağı olarak yararlandıkları ve birbirlerinden büyük ölçüde etkilendikleri ortaya konmuştur.

Kumuk ve Özerin (1994), tarafından yapılan “Sözleşmeli Tarımın Yeniliklerin Benimsenip Yayılması üzerine Olan Etkileri: Salça Sanayisine Yönelik Domates Üretimi Örneği.” adlı çalışmada yapılan araştırmanın bulgularına göre, sözleşmeli tarımın üretici açısından; teknoloji transferinde, yeniliklerin yayılıp benimsenmesinde, üretim ve gelir artışında, firma açısından ise istenilen miktar ve kalitede ürün elde edebilme, üretimde süreklilik ve istikrarın sağlanması açısından önemli olduğu belirtilmiştir.

Hoşgör (1995), domates üretiminde üreticilerin hibrit çeşit, gübreleme, ilaçlı mücadele, sulama, telleme sistemi ve pazarlama konularındaki yenilikleri benimsemeye hane halkı genişliği, gelir seviyesi, işletme büyüklüğü, yayım elemanları ile görüşme sıklığı ve tarımsal yayınları okumayı önemli faktörler olarak bulmuştur.

Boz ve ark. (2005) tarafından Kahramanmaraş'ta yürütülen bir araştırmada tarım işletmelerinde hayvan bulundurulmasının sürdürülebilir tarıma yapmış olduğu katkılar araştırılmıştır. Çalışmada bitkisel ve hayvansal üretimi beraber yürüten karışık işletmeler baklagil yem bitkisi üretimi, çiftlik gübresi kullanımı, meraların korunması için gerekli önlemlere katkı sağlama, üretilen ürünleri kişisel olarak pazarlama, tarım arazisini nadasa bırakmama ve tarım alet ve makinelerini uygun bir şekilde kullanma gibi göstergelere daha çok önem verdikleri görülmüştür.

Boz ve Akbay (2005), “Mısır Üretiminin Kahramanmaraş'ta Benimsenmesi Ve Yayılmasını Etkileyen Faktörler” konulu çalışmada eğitim düzeyi, gelir düzeyi, işletme büyüklüğü, sulu arazi miktarı, traktör varlığı, kredi kullanımı ve tarımsal yatırım yapma gibi sosyoekonomik değişkenler ile Kahramanmaraş'a gidiş sıklığı, fikir önderliği ve tarımsal yayım elemanlarıyla görüşme sıklığı gibi iletişim davranışlarının etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Aktaş ve ark. (2005), Şanlıurfa'da yürütülen araştırmada Rogers (1995)'in yeniliklerin benimsenmesi üzerine yapmış olduğu genellemelerin tam tersine bir sonuç bulmuştur. Araştırmacı bölgede kimyon üretimini erken benimseyen çiftçilerin profilini sosyoekonomik bakımdan eğitim düzeyi düşük, küçük işletmeye sahip olan, sosyal statüsü düşük olan ve zayıf iletişim yetenekleri nedeniyle yerel ve ulusal yayım kanallarıyla bağlantısı olmayan çiftçiler olarak ortaya koymuştur. Araştırmada yeniliklerin bölgede ilk benimsendiği ve buradan diğer ilçelere yayıldığı ilçenin, kabile sisteminin zayıflamaya başladığı Suruç İlçesi olduğu belirtilmektedir.

Tatlıdil ve ark. (2009), çiftçilerin sürdürülebilir tarımı algılama düzeyleri ve bu algılamaya etki eden etmenleri incelemiştir. Araştırmada toplam 21 sürdürülebilir tarım uygulaması belirlenmiştir. Çiftçilerin her bir uygulamaya verdiği önem beşli Likert ölçeğinde sorulmuştur. Yirmi-bir uygulamaya verilen toplam skor çiftçinin sürdürülebilirliği algılama skoru olarak saptanmıştır. Yayım elemanları ile ilişki kurma, mülk arazisi olma, karışık işletmeye sahip olma, eğitim, tarımla ilgili konularda çeşitli etkinliklere katılma, yazılı materyal okuma ve tarımsal yatırım yapma gibi faktörler çiftçilerin daha yüksek sürdürülebilirlik skoru elde etmelerine neden olmuştur. Ülkemizde sürdürülebilir tarımın çiftçiler tarafından algılanması ve uygulanması konusundaki araştırmaların sınırlı oluşu ve Bakanlıkça desteklenen koruyucu önlemlerin benimsenmesi ve yayılması konusundaki çalışmaya rastlanamamasına rağmen, tarımda modern teknolojilerin benimsenmesi ve yayılması konusunda yürütülen bazı çalışmalar vardır.

Öz ve Boz. (2012), “Isparta İli Eğirdir İlçesi Kovada Kanal Bölgesi’nde Çevre Amaçlı Tarım Arazilerinin Korunması (ÇATAK) Programının Benimsenmesi ve Yayılması” adlı çalışmada; ele alınan koruyucu önlemleri benimseyen ve benimsemeyen çiftçileri sosyoekonomik özellikler bakımından karşılaştırmış; programın çiftçiler tarafından benimsenmesine etki eden faktörleri ortaya çıkarmış ve programın bölgedeki tarım arazilerinin korunması ve sürdürülebilir kullanımına yapmış olduğu katkıları araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ÇATAK Programının bölgede çevre koruma ve sürdürülebilirlik için önemli olduğu; benimsenmesinde ise çiftçilerin köy yönetimine katılımı, tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı, gelir düzeyi ve ziraat mühendislerini ziyaret etme sıklığı önemli parametreler olarak bulunmuştur.

2.1.2. Yurtdışında Yapılan Tarımda Yeniliklerin Benimsenmesi Ve Yayılması İle İlgili Çalışmalar

Hoff ve Stiglitz (1990) ve Bardhan ve Udry (1999) ABD’de yaptıkları çalışmalarda yeşil alan amacıyla tahıl yetiştirme programının gelişmekte olan ülkelere tarımsal işgücünün tarım dışına kaymasına neden olacağı hipotezini desteklemediğini belirtmiştir. Bunun en önemli nedenleri olarak da düşük gelir düzeyi, tarım dışı piyasada iş kurabilmeyi gerektiren finansman eksikliği ve düzgün bir şekilde işlemeyen kredi sistemleri olarak gösterilmiştir. Bunların yanı sıra gelişmekte olan ülkelere arazi alım-satımı ve kiralama maliyetlerinin yüksek oluşu ve hükümetlerin bu konuda gerekli finansal desteği sağlayamaması da tarımsal işgücünün tarım dışı istihdam olanaklarını azaltmaktadır.

Drost ve ark. (1997) ABD Utah Eyalet Üniversitesi’nce yürütülen bir araştırmada Utah Eyaletinde faaliyet gösteren çiftçiler arasında sürdürülebilir tarım ilkelerinin ne ölçüde uygulanmakta olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmada sürdürülebilir tarım ilkeleri olarak görülen bitki rotasyonunda baklagil bitkilerine yer verilmesi, gübrelemede çiftlik gübresine yer verilmesi, kimyasal gübre ve pestisitlerin kontrollü kullanımı gibi uygulamalara çiftçilerce ne ölçüde uyulduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına dayanarak, Utah Eyaletinde tarımın sürdürülebilirliğini artırmak için çeşitli yayım programlarının hazırlanması ve uygulanmaya konması önerilmektedir.

Thacher ve ark. (1997) gelişmekte olan ülkelere biri olan Kostarika’da yürütülen bir çalışmada küçük ve orta büyüklükteki tarım işletmelerinin devletçe yürütülmekte olan iki ağaçlandırma programına katılımlarını incelemişlerdir. Toplam 243 katılımcı ve katılımcı olmayan çiftçi ile yapılan anketler sonucunda programa katılımcılarda aşağıdaki

özellikler saptanmıştır: Büyük işletmeler, daha az işçi çalıştıran, arazinin daha geniş ve işgücünün az olduğu, kendi işgücünü çalıştıran, çoğunlukla işletme dışı gelire muhtaç olan ve yerel yayım kuruluşlarıyla daha sıkı ilişkileri olan işletmelerin programa katılım eğilimleri daha çok olmuştur.

Reinhard ve ark. (1999) tarafından Hollanda’da yürütülen bir çalışmada süt sığırcılığı yapan işletmelerin teknik ve çevresel yeterlilik düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada, teknik yeterliliği yüksek olan süt sığırcı işletmelerinde çevresel yeterliliğin de yüksek olacağı varsayımı yapılmıştır. Ancak araştırma sonuçlarına göre, ülkedeki süt sığırcı işletmelerinin büyük çoğunluğu (%90) teknik anlamda yeterli iken, çevresel olarak yeterlilik oranı düşük çıkmıştır (%44). Bu bulgular, işletmelerde modern teknolojilerin uygulanmasının çevre koruma amaçlarıyla tamamen örtüşeceği anlamına gelmemektedir.

Jayasinghe-Mudalige ve Weersink (2004) Kanada’da yürüttükleri araştırmada bitkisel ve hayvansal üretimde faaliyet gösteren işletmelerin çevresel yönetim sistemlerini benimsemelerini etkileyen faktörleri araştırmıştır. Araştırmada yer verilen sekiz çevresel yönetim sistemi incelendiğinde, bu sistemlerin benimsenme oranı, bitkisel ve hayvansal üretimi birlikte yürüten karışık işletmelerde en yüksek iken sadece hayvancılık yapan işletmelerde ise en düşük çıkmıştır. En yaygın olarak kullanılan çevresel yönetim sistemleri gübre ve pestisit kullanım planları olmuş iken, en az kullanılan çevresel yönetim sistemi ise bütün işletmeyi içeren çevresel yönetim planı olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre daha genç, daha zengin ve daha büyük işletmelere sahip çiftçilerin daha çok çevresel yönetim sistemini benimsedikleri; buna karşın işletmecilerin cinsiyetinin bu konu üzerinde etkili olmadığı görülmüştür.

Uchida ve ark. (2009) Çin’de yürüttükleri araştırmada, kırsal alanlarda yeşil alan oluşturmak amacıyla tahıl yetiştiriciliğinin devlet tarafından teşvik edildiği ve desteklendiği bir programın tarımsal istihdam üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Çalışma sonuçları programa yoğun katılımın bulunduğu bölgelerde tarımda çalışan iş gücünün önemli oranda tarım dışı sektörlere yöneldiğini göstermiştir. Bu yönelim sadece oransal olarak değil, programa katılım olmayan bölgelerle karşılaştırıldığında istatistiksel olarak da önemli bulunmuştur. Çiftçiler arasında program kapsamına alınan işletme alanının toplam işletme alanı içerisindeki oranı arttıkça, programın etkileri daha somut olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle arz fazlası olan ürünlerde devlet desteğiyle işletme arazilerinin yeşil alanlara çevrilmesi, hem tarım dışı istihdam yaratmış hem de çevre korumaya katkı sağlandığı belirtilmiştir.

2.2. Organik Tarımda Yeniliklerin Benimsenmesi Ve Yayılması İle İlgili Çalışmalar

Marshall (1991), “Organik Kıtık İçin Hükümet Daha Fazla Destek Vermeli” adlı çalışmasında; organik tarımın benimsenmesinde çeşitli faktörler etkili olmaktadır. Bu faktörler arasında tarımsal desteklemeler önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin, Avustralya’da kamu sektörü organik tarımın getirisi ve çevresel yararına göre göreceli olarak daha az teknik destek sağlamaktadır. Organik tarımla uğraşan çiftçilerin problemlerinin çözümü için hükümetler araştırma kaynaklarını kullanmaktadır. Kamunun ayırdığı kaynaklardan kullanılan ve organik tarımın yayılmasında önemli olan teknik desteğin getireceği net sosyal faydayı göz ardı etmemek gerektiğini belirtmiştir.

Sriskandarajah ve Dignam (1992) tarafından Avustralya’da yapılan “Sürdürülebilir Tarım İçin Araştırma: Avustralya’da Şimdiki Durum. Tarım Ekosistem ve Çevre” adlı çalışmada; organik tarımın hızla arttığı ve organik ürün talebinin arz miktarını aştığı belirtilmektedir. Geliştirilen yeni tarım tekniklerinin çiftçiler tarafından kabulü ve uygulanması yavaş gelişmektedir. Çevresel sorunlara ilişkin farkındalık kırsalda ve şehir hayatında değişiklik göstermektedir. Yenilik yaklaşımları açısından insanların öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için arazi sahipleri ve araştırmacılar arasındaki işbirliğini desteklemek gerektiğini belirtmiştir.

Zanoli (1996) tarafından yapılan “İtalya Organik Tarım Politikası. Mevcut Durum ve Gelişmeler.” adlı çalışmada, İtalya’daki organik tarım sektörü 1990–1995 yılları için Avrupa’da ki en yüksek büyüme ortalamasına (%82) sahiptir. Aynı zamanda ilk bölgesel organik tarım sübvansiyonu yasası 1990 yılında uygulamaya geçmiş ve organik tarım yönetmeliğinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için standartlar belirlenmiştir. Bu standartlara göre çalışan denetim ve sertifikasyon kuruluşları organik tarım yapan çiftliklerin ve organik tarım alanlarının sayısında artışa yol açtığını belirtmiştir.

Kijsomporn (1998) tarafından yapılan “Mae Rim Bölgesinde Çilek Üretimini Etkileyen Faktörler.” adlı çalışmada; üreticilerin bireysel özellikleri ve sosyo-ekonomik faktörlerin çilek üretiminde yeni teknolojilerin kullanılması üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Toplam gelir ve yeni teknoloji konusunda ihtiyaç duyulabilecek bilgiye ulaşabilme koşulları üreticilerin karar vermelerinde etkilidir. Bunun yanında; yaş, eğitim, aile işgücü ve işletme genişliği ile üreticilerin organik tarıma başlama kararları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir.

Demiryurek (2001a) tarafından yapılan “Türkiye’de Karadeniz Bölgesinde Fındık Üretimini Organiğe Dönüştürme” adlı çalışmada Karadeniz Bölgesinde organik fındık üreticilerini geleneksel üreticilerden ayıran değişkenler; üreticilerin organik fındık üretimini benimsemeleri, reddetmeleri veya vazgeçmelerini etkileyen faktörler incelendiğinde organik fındık üretiminin anlamının algılanması açısından organik ve geleneksel fındık üreticileri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Pazarlama şirketleri tarafından organik ürünler için verilen prim ve piyasa garantileri gibi ekonomik unsurlar organik üretime geçiş için en önemli faktördür. Üreticilerin potansiyel üretim problemleri hakkındaki algılamaları organik üretime geçiş için temel engeli oluşturmaktadır. Ayırıştırma analizi, iki tip fındık üreticilerinin sadece klasik göstergelerle (sentetik vb. organik girdi kullanımı) değil aynı zamanda bilgi sistemi, üretim sistemi ve kişisel özellikleriyle de farklı olduğunu göstermiştir.

Hasneen and Jaim (2002) tarafından yapılan “Maliyetlerdeki Yapısal Değişikliklerin Boyutları Değişimin Etkenleri” adlı çalışmada; Bangladeş’de yüksek verimli Boro çeltik çeşidi yetiştiriciliğinde organik veya inorganik (kimyasal gübreler ve pestisitler) girdiler kullanılmasına bağlı olarak karlılık durumları karşılaştırıldığında organik tarımın konvansiyonel tarıma göre kabul görmesini ahır gübresi kullanımı ve doğal pestisitlerin hazırlığı için gerekli materyalin kısıtlı olması sınırlandırmaktadır. Bu nedenle, çiftlik hayvanları ve kanatlı varlığının artırılması organik tarım yönteminin uygulanması için gereklidir. Organik tarımda başarılı olabilmek için daha etkili yayım ve eğitim programları uygulanması gerektiğini belirtmiştir.

Santucci (2003) tarafından yapılan “Sürdürülebilir Eğitim Ve Bilgi Konusunda Organik Çiftçilerin Tutumu” adlı çalışmada; İtalya’da organik üreticilerin ortalama İtalyan çiftçilerinden daha iyi eğitim seviyesine sahip oldukları, eğitim ve iş memnuniyeti arasında güçlü bir bağ bulunduğu görülmüştür. Organik üreticiler pek çok bilgiyi konvansiyonel birlikler tarafından masrafi karşılanan danışmanlardan almaktadırlar. Ancak bu üreticiler kendilerinden daha deneyimli organik tarım çiftçilerinin tavsiyelerine de güvenmektedirler. Organik üreticilerin %55’i özel teknik dergi ihtiyacını gerekli görmekte ve %77’si de teknik toplantılara ihtiyaç duymaktadır. Organik üreticilerin %12’si eğitimin yararlı olduğuna inanmaz iken, diğerleri üretim sezonunun tamamına yayılan toplantılarla bir konunun 1 tam günde verilmesinden daha uzun süreli entegre kurslar şeklinde eğitim yaklaşımını önermektedir. Organik üreticilerin %36’si eğitim kurslarına katılımın ücretini ödemeye istekli olduklarının belirtmiştir.

Santucci ve Antonelli (2004) tarafından yapılan “Organik Tarımın Gelişmesinde Halkın; Hükümet Dışı Ve Özel Sektörün Rolü: Başarılı Bir İtalya Örneği” adlı çalışmada; İtalyan organik tarım gıda zincirinin gelişiminde farklı aktörlerin büyüme ve genişleme için birleştiğini ortaya koymuştur. Çalışmada; kar amaçlı özel firmaların, sivil toplum örgütlerinin yerel, bölgesel ve AB seviyesinde neler yaptığı anlatılmaktadır. İtalya, en büyük organik ham madde üreticisi olup en büyük pazarlardan birini temsil etmektedir. Bu ülkedeki tüm gıda zinciri, AB standartlarına göre düzenlenmektedir. Organik tarım faaliyetlerinde 1.300 kontrolör ve 10 sertifikasyon kuruluşu görev yapmaktadır. Ülkede uygulamalı araştırma, yayım, çalışma ve eğitim gelişmektedir. Organik tarımdaki resmi ve özel destekler üreticiler arasında memnuniyetle karşılanmaktadır. Organik tarımda sosyal ve ekonomik sürdürülebilir gelişimi başarmak için benzer ekolojik ve sosyo-ekonomik durumda olan diğer ülkelerin uygulamalarının izlenmesi tavsiye edilmektedir.

Rembialkowska (2005) tarafından yapılan “Mezovian Bölgesinde Organik Tarımı Geliştirme Programı. Çevre ve Tarımda: organik Tarım, Çevre Korunması Ve Kırsal Alanların Sürdürülebilir Gelişimi” adlı çalışmada; Organik tarımın gelişimi için gerekli olan şartlar mevcut tarımsal gıda zincirinin tüm üyelerini bilinçlendirmek için yeterli olmamaktadır. Tarımsal üreticilere yönelik yasal ve finansal desteklerin yanında, eğitim, danışmanlık, örgüt ve pazarlama yardımı gereksinim duyulduğunu belirtmiştir.

Parra ve Calatrava (2005) tarafından yapılan “İspanya Zeytin Bahçelerinde Organik Tarımı Benimseme İle İlgili Faktörler” adlı çalışmada; İspanya’da organik zeytin yetiştiricilerinin; zeytin verimi ve tarıma ayırdıkları zaman konvansiyonel üreticilere göre farklılık göstermektedir. Organik çiftçiler konvansiyonel çiftçilere göre daha genç olup işletmenin yönetimi ve idaresinde daha fazla yer almaktadırlar. Bu çiftçiler; daha fazla eğitim kursuna katılmış, tarımsal birliklerin üyeleri, Organik Tarım (kontrol, sertifikasyon ve çalışma organizasyonu) için yeterli bilgi almış, kimyasal kullanımına olumsuz bakmakta olan kişilerdir. Ayrıca, organik tarımın daha iyi gelişmesi için daha fazla zaman ve çabaya ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Süzer (2007) tarafından yapılan “Trakya Koşullarında Sürdürülebilir Tarımın Toprak Verimliliği ve Ekosistemin Korunmasına Etkileri.” adlı çalışmada; ekonomik yönden uygulanabilirlik; bugün ve gelecekte üreticilere gerekli olan geliri sağlamak, çevre açısından uygunluk; toprak, hava ve suyun bilinçli bir şekilde kullanılarak doğanın korunması ve tarım arazilerinde sürdürülebilir tarımı mümkün kılmak, sosyal yönden kabul edilebilirlik; üreticilerin ihtiyaçlarının ve yeni teknolojilerin ahlaki değerlere uygun olması,

politik yönden desteklenebilirlik ise tohum, gübre, kredi ve ürünün değerine satılması gibi konuları kapsamaktadır. Çalışmada belirtilen unsurlardan bir tanesinin eksik olmasının istenilen başarıya ulaşmayı zorlaştırdığı vurgulanmıştır.

Süzer (2007) tarafından yapılan “Trakya Koşullarında Sürdürülebilir Tarımın Toprak Verimliliği Ve Ekosistemin Korunmasına Etkileri.” adlı çalışmada; çiftçilere tarımsal alanda gerçekleşen yeni gelişmeleri ve teknolojileri aktarırken onların kültürel ve sosyal durumlarının göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Çiftçiler genelde muhafazakâr, riskten uzak ve bulundukları çevrede huzurlu bir hayat sürmek isteyen gruplar olduklarından onlara yeni teknolojileri aktarırken ihtiyaçlarının, kültürel değerlerinin ve amaçlarının detaylı bir şekilde araştırılması gerektiği belirtilmiştir.

Akın ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan “Organik Tarım Üreticilerinin Teknik -Ekonomik Sorunları, Bilgi Kaynakları ve Organik Tarım Üretici Birliğinin Etkisi (İlgın Köyü Örneği)” adlı çalışmada; Diyarbakır ili Eğil ilçesindeki İlgın Köyünde organik tarım yapan üreticilerle anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, organik tarım konusunda üreticilerin bilgisi, teknik bilgilerin nasıl öğrendikleri ve kurulmuş olan organik üreticiler birliğine karşı üreticilerin bakış açılarının araştırılması amaçlanmıştır. Yapılan anket çalışmalarına göre, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Eğil Tarım İlçe Müdürlüğünün 2009 yılından itibaren proje köylerinde gerçekleştirdikleri eğitim ve yayım faaliyetlerinde başarı sağlanmıştır. 2010 yılında Organik Tarım Üretici Birliğinin kurulması ve birliğin çalışmalarına devam etmesinin ilçede tarımsal örgütlenmeye karşı olumlu bir yaklaşımın etkili olduğu görülmüştür. üreticilerin organik tarım ile ilgili bilgi kaynaklarının %66,7 oranında Gıda, Tarım Ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü’nde olduğu belirtilmiştir. Üreticilerin organik tarım ile ilgili bilgi seviyelerini %63.6 oranında orta düzeyde tanımladıkları ve %90.9 oranında konu ile bilgi almayı devam ettirmek istedikleri tesbit edilmiştir.

3. MATERYAL YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini; Siirt iline bağlı Şirvan İlçesi köylerindeki Zivzik Narı üretimi yapan çiftçilerle yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) verilerine göre Şirvan İlçesinde Zivzik Nar üretimi yapan köyler Dişlinar, Sarıdana ve Pirinçli Köyleri olduğu için bu köyler araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Bu köylerden Zivzik Nar Üreticiler Birliğine üye olan 60 çiftçiden 52 çiftçi ile önceden hazırlanan anketlerin uygulanması ile toplanan bilgiler araştırmanın birincil veri kaynaklarını oluşturmaktadır.

Bunun yanında araştırma bölgesinde Şirvan İlçesi Nar Üreticiler Birliği başkanı, Zivzik Nar Suyu İşletme Tesisinin temsilcisi, Şirvan GTHB İlçe müdürlüğü yetkilileri ile görüşmede esnasında tutulan notlar da araştırmanın ana materyali olarak kullanılmıştır. Birincil veri kaynaklarına ek olarak; GTHB'nın istatistiki verileri, organik tarım konusunda Türkiye'de ve dünyada yapılan araştırma sonuçları ve çalışma raporları, konuyla ilgili literatür taraması da araştırmanın ikincil veri kaynaklarını oluşturmaktadır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Anket yapılan köylerin belirlenmesi

Araştırma sahası olarak belirlenen Siirt İli'nin Şirvan İlçesine bağlı toplam 57 köy bulunmaktadır. Bu köylerden Zivzik Narını en fazla üreten köyler Dişlinar, Sarıdana, ve Pirinçli Köyleri olup toplam üretimin büyük çoğunluğu bu köylerdeki çiftçiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bu köylerdeki üreticiler üretimde modern teknolojilerin uygulanması, ürünün miktar ve kalitesinin artırılması ve yetiştirdikleri narın hem işlenmemiş taze meyve olarak hem de işlenmiş ürünler olan nar suyu ve nar ekşisi şeklinde ulusal ve uluslararası piyasalarda değer fiyatından satılabilmesi amacıyla Şirvan İlçesi Nar Üreticiler Birliği'ni kurmuştur. Araştırma sahası kapsamındaki bütün Zivzik Narı üreticilerinin toplam sayısı 60 olup bu çiftçilerin tamamının araştırmaya katılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada “tam sayım örnekleme yöntemi” uygulanmış olup araştırma bulgularının genelleştirilebileceği hedef kitle Siirt İli Şirvan İlçesinde Zivzik Narı yetiştiriciliği yapan bütün çiftçilerdir. Araştırma kapsamına alınan köylerin haritası Şekil 3.1’de verilmiştir.

3.2.2. Veri toplama

Araştırmanın birincil verileri ağırlıklı olarak konuyla ilgili yapılan önceki çalışmalar, konu uzmanları ve araştırma bölgesinin özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanan anketlerin uygulamasından elde edilmiştir. Anket soruları teknik olarak kapalı uçlu ve açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Sorular araştırmada belirlenmiş olan amaçlar kapsamında hazırlanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın ilk amacı olan bölgede Zivzik Narı üreticilerinin sosyoekonomik özelliklerini belirlemek olup, bu amacı gerçekleştirmek üzere deneklerin yaşları, eğitim düzeyleri, ailenin köy yönetimine katılımı, çiftçinin herhangi bir birliğe üye olup olmadığı, çiftçinin arazi varlığı, traktör varlığı, sosyal güvenlik durumu, tarımsal girdiler için kredi kullanıp kullanmadığı ve tarımsal yatırımlar için orta veya uzun vadeli kredi kullanıp kullanmadığı ile ilgili sorular sorulmuştur.

Araştırmanın ikinci amacı çiftçilerin iletişim davranışlarının belirlenmesi olup bu amacı gerçekleştirmek üzere veri toplama anketinde çiftçilerin gazete okuma sıklıkları, radyo dinleme sıklıkları, televizyon izleme sıklıkları, internetten haberdar olma durumları ve internet kullanma sıklıklarını araştırmaya yönelik sorulara yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü amacı bölgede Zivzik Narının çiftçiler tarafından sertifikalı organik olarak yetiştirilme olanaklarını araştırmak olup bu amacı gerçekleştirmek üzere veri toplama anketinde çiftçilerin nar ağacı sayıları, ağaç başına elde etmekte oldukları verim miktarları, kullandıkları sulama yöntemleri, üretimde girdi kullanım durumları, toprak analizi yaptırma durumu, üretilen narın pazarlandığı yerler ve nar üretiminde en çok karşılaşılan sorunlarla ilgili sorulara yer verilmiştir.

Anketler daha çok çiftçinin evinde veya işletmesinde doldurulmuştur. Bir anketin tamamlanması yaklaşık 30 dakika almıştır. Bazı çiftçiler anketteki soruların dışında kendi aile ve işletmeleriyle ilgili sorunları dile getirme arzusunda olduğundan, bunlarla yapılan anketler daha uzun süre almıştır. Ayrıca bu çiftçilerin dile getirdiği sorunlar kalitatif analizlerde kullanılmak amacıyla not edilmiştir. Araştırmada veri toplama işlemi 2014 yılı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleştirilmiştir.

3.2.3. Veri analizi

Araştırmada elde edilen kantitatif verilerin analizinde ki-kare bağımsızlık testi ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Bölgede Zivzik Narı yetiştiriciliğini sertifikalı organik yetiştiricilik şeklinde benimsemeyi düşünen ve düşünmeyen üreticilerden oluşan iki grubun sosyoekonomik özellikler ve iletişim davranışları bakımından karşılaştırılması

amacıyla ki-kare bağımsızlık testinden yararlanılmıştır. Bu analizler araştırmanın ilk iki amacını gerçekleştirmek üzere yapılmıştır.

Ki kare bağımsızlık testi aşağıdaki formülle ifade edilmekte olup herhangi iki kategorik değişkenin belirli bir kriter bakımından birbirinden bağımsız olup olmadıklarını araştıran bir testtir.

$$X^2 = \sum (F_0 - F_E)^2 / F_E$$

Yukarıdaki formülden X^2 hesaplanan ki kare değerini, F_0 gözlenen frekansları ve F_E beklenen frekansları göstermektedir. Ki-kare değerlerinin yorumlanmasında “p” olasılık değerleri göz önünde bulundurulmuş ve 0.05 olasılık değeri dikkate alınmıştır (McMillen ve Schumacher, 1993).

Bölgede Zivzik Narını sertifikalı organik olarak yetiştirilmesi olanaklarının araştırılmasına yönelik soruların analizinde daha çok tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Verilen cevapların frekans ve yüzdeleri göz önünde bulundurularak tablolar hazırlanmıştır. Ayrıca bazı değişkenlerde ortalamalar ve varyanslar da hesaplanmıştır.

Araştırmada kantitatif analizlerin yanı sıra, bölgede Şirvan İlçesi Nar Üreticileri Birliği başkanı, başkan yardımcısı ve birliğin yöneticileri, önder çiftçiler ve diğer paydaşlarla zaman zaman yapılan ikili veya daha çok gruplu görüşmelerden elde edilen bilgiler de not edilmiştir. Bu notların analizinde ilgili paydaşların üzerinde en çok durdukları konular veya sorunlar araştırmanın ilgili bölümlerinde önem sırasına göre verilmiştir. Araştırmanın kantitatif verilerinin değerlendirme işlemi SPSS Version 20 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırma Alanı Hakkında Bilgiler

3.3.1. Coğrafi konum

“Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Siirt sınırları içerisinde yer alan Şirvan, İl’in hemen kuzeyindedir. İlçe’nin doğusunda Pervari İlçesi, batısında Baykan İlçesi, kuzeyinde Bitlis İli, doğusunda Hizan İlçesi, güneyinde Siirt İli vardır. 1.034 km² yüzölçümü olup, 57 köyü vardır. İl Merkezi’ne 26 km. uzaklıktadır. Şirvan engebeli arazisi fazla olan ilçelerden biridir. Şirvan’ın başlıca dağları; kuzeyinde Hasteri Dağı, kuzeydoğusunda Bardak Dağı, Siser Tepesi ve Bacavan Dağı, güneyinde Kaş Dağı bulunmaktadır (Anonim, 2015 İ).

İlçenin en önemli yaylası Şirvan ilçesindeki Becevan yaylasıdır (Anonim, 2015m).

Şekil 3.1. Çalışma alanı haritası (Anonim, 2015n)

3.3.2. İklim ve bitki örtüsü

Kara iklimi hüküm sürer. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçer. İlçenin kuzey ve doğusu kışın daha soğuk ve yazın daha serin olur. Ortalama yağış miktarı 700 mm'dir. En sıcak günler Ağustos (46.0 °C) ve Eylül (39.9 °C) aylarında, en düşük sıcaklık ise Ocak (-19.3 °C) ve Şubat (-16.5 °C) aylarında yaşanmaktadır. Yıllık ortalama bağıl nem %51 olup, bağıl nemin en yüksek olduğu ay %70 ile Ocak ve Aralık aylarıdır (Anonim, 2015m).

Bitki Örtüsü: Orman varlığı yönünden fakir bir ilçedir. Dağlık kısımların bazı bölümlerinde cılız çalı ve meşe topluluklarına rastlanır. İlın bitki örtüsü genelde bozkır bitkilerinden meydana gelir.

3.3.3. Ekonomik yapı

İlçe'nin geçimi ve halkın kalkınması daha çok hayvancılık üzerinedir. Bunun yanında bitkisel üretimde; ceviz, fıstık, nar ve çeltik zirai üretimin başta gelen ekonomik ürünleridir. Ekonomi alanında 1965 yılından itibaren bir gelişme gözlenmektedir. 100 ha. kadar ekimi yapılmakta olan çeltik üretimi başta gelen geçim kaynağı olup, bunun yanında hayvancılık ile İlçe Merkezi'nde bulunan tuz ocakları da ilçe için önemli gelir kaynaklarıdır. Maden Köyü'nde bulunan bakır madenleri işletmeye hazır beklemektedir. Madenin görünür rezervi 27.000.000 ton'dur. Halk'ın diğer geçim kaynağı olan hayvancılık geçen yıllara oranla çok düşmüştür. Son zamanlarda kaymakamlıkça halka dağıtılan arı kovanları ile arıcılık yöre halkı için bir geçim kaynağı olmuştur. Seracılık ve alabalık tesisleri yeni yeni kurulmakta olup, halkı üretkenliğe teşvik etmekte ve yeni geçim kaynağı olarak görülmektedir (Anonim, 2015 l).

İki tarihi kilise sadece Şirvan ilçesi sınırları içerisinde bulunmakta olup Maden Köyünde bakır madeni çıkarılmakta ve hammadde olarak yurtdışına gönderilmektedir (Anonim, 2015n).

“İşletilen en büyük bakır yatağı Siirt'in Şirvan ilçesine bağlı Madenköy'de bulunmaktadır. Madenköy Şirvan'a 19 km'lik, Şirvan da Siirt'e 25 km'lik asfalt yol ile bağlıdır. Türkiye'nin önemli masif sülfür yataklarından olan ve antik çağlardan beri işletildiği bilinen Madenköy yatağı 1940'lı yıllardan itibaren Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA) tarafından çalışılmıştır. Bir dönem devlet eliyle işletilen yatak daha sonra özel sektöre devredilmiştir. 2006 yılından bu yana Park Elektrik Madencilik tarafından işletilmektedir. Türkiye'nin en büyük rezerve sahip yer altı bakır işletmesi konumundadır.” (Anonim 2015o).

3.3.4. Nüfus

Siirt iline 30 km olan ilçeye bağlı 57 köy mevcuttur (Anonim, 2015y). İlçeye bağlı 5 mahalle mevcut olup, son nüfus sayımına göre İlçenin toplam nüfusu 23.986. Bu nüfus, 12.273 erkek ve 11.713 kadından oluşmaktadır (Çizelge 3.1.).

Yüzde olarak ise: %51,17 erkek, %48,83 kadındır

Çizelge 3.1. Şirvan ilçesi 2014 yılı nüfus dağılımı (Anonim, 2015ö).

	Erkek	Kadın	Toplam
İlçe Merkezleri	2.318	2.027	4.345
Belde ve Köyler	9.955	9.686	19.641
Toplam	12.273	11.713	23.986

Son nüfus sayımına göre Şirvan ilçesine bağlı Küfre Mahallesinde 3.255, Bağcılar Mahallesinde 351, Kırtepe Mahallesinde 275, Sit Mahallesinde 242, Fatih Mahallesinde 222'dir (Çizelge 3.2.).

Çizelge 3.2. Şirvan ilçesi merkez mehalle 2014 yılı nüfus dağılımı (Anonim, 2015ö)

Yıl	İlçe	Mahalle Adı	Mahalle Nüfusu
2014	Şirvan	Küfre	3.255
2014	Şirvan	Bağcılar	351
2014	Şirvan	Kırtepe	275
2014	Şirvan	Sit	242
2014	Şirvan	Fatih	222

3.3.5. Tarımsal yapı

3.3.5.1. Arazi varlığı ve dağılım durumu

Çizelge 3.3. Şirvan ilçesi arazi varlığı ve dağılımı (Anonim, 2015p)

Arazini Cinsi	Miktar (da)	Oran (%)
Tarım Arazisi	6.390	6,7
Orman Arazisi ve Fun.	34.858	36,8
Çayır Mera Arazisi	21.608	22,8
Diğer	31.942	33,7
Toplam	94.798	100,00

Şirvan ilçesinin toplam arazi miktarı 94.798 dakardır. Araziler tarım arazisi, orman arazisi, çayır mera arazisi ve diğer olmak üzere dört gruba ayrılmıştır. Tarım arazisi miktarı 6.390 da'dır ve toplam arazi miktarının % 6,7'sini oluşturmaktadır. Orman arazisi miktarı 34.858 da'dır ve toplam arazi miktarının % 36,8'sini oluşturmaktadır. Çayır Mera Arazisi miktarı 21.608 da'dır ve toplam arazi miktarının %22,'sini oluşturmaktadır (Çizelge 3.3).

3.5.5.2. Tarım arazilerinin kullanım durumuna göre dağılımı

Şirvan ilçesinin toplam tarımsal arazi miktarı 6.390 dakardır. Arazilerin kullanım şekli hububat alanı, nadas ve ekim yapılan kırsal alan, sebze alanı, meyve alanı, bağ alanı, baklagil ekim alanı, yem bitkileri ekim alanı olup yedi gruba ayrılmıştır. Sulanan arazilerin

varlığı; sebze alanında 50 da alanda yapılmaktadır diğer gruplarda ise sulu tarım yapılmamaktadır. Tarımsal arazilerde kuru arazilerin varlığı; Hububat Alanı 1.800 da, Nadas Ve Ekim Yapılan Kırsal Alan 1.500 da, Meyve Alanı 2.550 da, Bağ Alanı 180 da, Baklagil Ekim Alanı 8 da, Yem Bitkileri Ekim Alanı 302 da ve toplamda 6.340 da'nı oluşturmaktadır (Çizelge 3.4.).

Çizelge 3.4. Şirvan İlçesi tarım arazilerinin kullanım şekli (Anonim, 2015r)

Kullanım Şekli (ha)	Sulu'da	Kuru'da	Toplam (da)
Hububat Alanı	-	1.800	1.800
Nadas Ve Ekim Yapılan Kırsal Alan	-	1.500	1.500
Sebze Alanı	50	-	50
Meyve Alanı	-	2.550	2.550
Bağ Alanı	-	180	180
Baklagil Ekim Alanı	-	8	8
Yem Bitkileri Ekim Alanı	-	302	302
Toplam Tarım Alanı (ha)	50	6.340	6.390

3.5.5.3. Üretim deseni

İlçede ceviz, fıstık, nar ve çeltik zirai üretimin başta gelen ürünleridir. Özellikle Zivzik Narı, lezzetiyle meşhurdur. Ekonomik hayat 1965 yılından beri devamlı gelişmektedir. Son yıllarda ilçede seracılık ve alabalık yetiştiriciliği de gelişme göstermiştir (Batur ve Barlak, 2009).

Şirvan ilçesi aynı zamanda pekmeziyle de ünlüdür. Özellikle Ormanbağı Köyünün pekmezi de meşhurdur. Daha yoğun olarak Dişlinar, Sarıdana ve Pirinçli Köyleri üretilen Zivzik Narı ile meşhurdur. İlçede canlı alabalık tesisleri mevcut olup Siirt İli ile arasındaki mesafe 26 km dir (Anonim, 2015n).

Siirt İli Şirvan İlçesinde üretim deseni nar, fıstık, ceviz, üzüm (sofralık-çekirdekli), badem, elma, armut, erik, incir, dut, kayısı, kiraz olarak verilmiştir (Çizelge 3.5.).

Çizelge 3.5. Şirvan İlçesinin Üretim Deseni (TÜİK, 2014).

Ürün Adı	Alan (da)	Üretim (ton)	Verim (kg)	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı
Nar	4.039	2.314	22	105.200	11.120	116.320
Fıstık	11.360	1.603	7	229.000	52.500	281.500
Ceviz	22	56	59	950	374	1.324
Üzüm(sofralık-çekirdekli)	1.850	1.850	1.000	1.850	0	1.850
Badem	10	2	13	150	27	177
Elma	1	8	11	710	27	737
Armut	2	1	8	120	24	144
Erik	1	1	14	70	14	84
İncir	12	10	12	820	97	917
Dut	2	1	16	62	23	85
Kayısı	2	1	18	55	22	77
Kiraz	4	1	14	74	20	94

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Sosyoekonomik Özellikler

Sosyoekonomik özellikler, kişilerin yeniliklere bakış açılarını ve onların organik yetiştirmeyi düşünme sürelerini etkileyebilmektedir. Kişi içinde bulunduğu sosyoekonomik özelliklere göre yeniliğe sıcak veya soğuk bakabilmekte ya da yeniliğin yararı toplumda ortaya çıktıktan sonra benimseyebilmekteydi. Araştırmada Zivzik Narının organik olarak yetiştirilmesinde sosyoekonomik özelliklerin etkili olabileceği varsayımıyla bu ürünü organik yetiştirmeyi düşünen ve düşünmeyen çiftçiler bu özellikler bakımından karşılaştırılmış ve her bir grubun ortak özellikleri belirlenmiştir. Tarımda yeniliklerin çiftçiler tarafından benimsenmesi ve kırsal alana yayılmasını konu alan birçok çalışmada ele alınan sosyoekonomik özellikler çiftçilerin yaşı, eğitim durumu, birliğe üyeliği, köy yönetimine katılım, arazi varlığı, traktör varlığı, girdiler için kredi kullanım durumu, tarımsal yatırımlar için orta veya uzun vadeli kredi kullanımı ve gelir düzeyidir. Aşağıda bu özellikler bakımından elde edilen bulgular ayrıntılı olarak verilmiştir.

4.1.1. Yaş

Ankete katılan çiftçilerden ortalama yaşı 48.4 yıl (ss=12.6) olarak bulunmuştur. Çiftçilerden 35 yaşın altında olanların oranı %19.2 olup, organik nar yetiştirmeyi düşünenlerin oranı %15.2 ve düşünmeyenlerin oranı %26.3 olarak hesaplanmıştır. Diğer taraftan yaşı 50'den büyük olanların oranı %44.3 olup organik nar yetiştirmeyi düşünenlerin %45.4 ve düşünmeyenlerin ise %42.1 olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.1. Ankete katılan çiftçilerin yaş dağılımı

Yaş	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)		
35'den küçük	5	15.2	5	26.3	10	19.2
35-50 arası	13	39.4	6	31.6	19	36.5
50'den büyük	15	45.4	8	42.1	23	44.3
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=1.014$, $P=0.602$; Ortalama=48.4, Standart Sapma=12.6						

4.1.2. Eğitim durumu

Eğitim düzeyi değişkeninin Zivzik Narının organik ürün olarak yetiştirilmesi durumu ile bağıntılı olacağını düşünerek deneklere eğitim seviyeleri sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.2’de sunulmuştur. Ankete katılan üreticilerden okuma yazma bilmeyenlerin oranı %13.5 olup organik nar yetiştirmeyi düşünenlerin oranı %15.2 ve düşünmeyenlerin oranı ise %10.5 olarak belirlenmiştir. Üreticilerden ilkokul mezunu olanların oranı %61.5 olup organik nar yetiştirmeyi düşünenlerin oranı %60.6 ve düşünmeyenlerin oranı %63.2 olarak belirlenmiştir. Ortaokul veya lise eğitim düzeyine sahip bireylerin oranı %25 olup organik nar yetiştirmeyi düşünenlerin oranı %24.2 ve düşünmeyenlerin oranı ise %26.3 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.2. Ankete katılan çiftçilerin eğitim düzeyine göre dağılımı

Eğitim Durumu	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran (%)
Okuma yazma bilmiyor	5	15.2	2	10.5	7	13.5
İlkokul mezunu	20	60.6	12	63.2	32	61.5
Ortaokul veya lise mezunu	8	24.2	5	26.3	13	25.0
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.225, P=0.894$						

4.1.3. Birliğe üyelik durumu

Birliğe üyelik değişkeninin organik nar yetiştirmeyi düşünme durumu ile bağıntılı olacağı düşünülerek çiftçilere birlik üyeliği olup olmadığı sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.3’te sunulmuştur. Üreticilerden birliğe üye olanların oranı %84.6 olup, organik nar yetiştirmeyi düşünenlerin oranı %84.8 ve düşünmeyenlerin oranı ise %84.2 olarak bulunmuştur. Birlik üyeliği olmayanların oranı %15.4 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %15.2 düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.3. Ankete katılan çiftçilerin birlik üyelik değişkenine göre dağılımları

Birlik Üyelik Durumu	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)		
Evet	28	84.8	16	84.2	44	84.6
Hayır	5	15.2	3	15.8	8	15.4
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.04$, $P=0.622$						

4.1.4. Ailede köy yönetimine katılım

Ailede köy yönetimine katılım değişkeninin organik nar yetiştirmeyi düşünme durumu ile bağıntılı olacağı varsayımıyla çiftçilere köy yönetimine katılımları sorulmuştur. Ankete katılan çiftçilerden %23.1’u köy yönetimine katılmakta olup bu çiftçilerden %30.3’ü organik nar yetiştirmeyi düşünmekte ve %10.5’i düşünmemektedir. Çiftçilerden köy yönetimine katılmayanların oranı %76.9 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde ise %69.7, düşünmeyenlerin oranı %89.5 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.4. Ankete katılan çiftçilerin ailede köy yönetimine katılımına göre dağılımı

Ailede köy yönetimine katılım durumu	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)		
Katılan	10	30.3	2	10.5	12	23.1
Katılmayan	23	69.7	17	89.5	40	76.9
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=2.657$, $P=0.096$						

4.1.5. Arazi varlığı

Araştırma yöresinde çiftçilerin arazi varlıkları incelenmiş olup ortalama arazi büyüklüğü 76.3 da’dır. Arazi büyüklüğü 20 da’nın altında olan çiftçilerin oranı %25 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %18.2, düşünmeyenlerde ise %36.9 olarak belirlenmiştir. Araştırma yöresinde arazi büyüklüğü 21-50 da arasında olan çiftçilerin oranı %34.6 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %30.3 düşünmeyenlerde ise %42 olarak belirlenmiştir. Arazi büyüklüğü 51da ve üzerinde olan çiftçilerin oranı %40.4

olup aynı oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %51.5 ve düşünmeyenlerde ise %21.1 olarak saptanmıştır.

Çizelge 4.5. Ankete katılan çiftçilerin arazi varlığına göre dağılımı

Arazi büyüklüğü	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
<20 da	6	18.2	7	36.9	13	25.0
21-50 da arası	10	30.3	8	42.0	18	34.6
>50 da	17	51.5	4	21.1	21	40.4
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=4.935$, $P=0.085$; Ortalama=76.3 da Standart Sapma=108.6						

4.1.6. Traktör varlığı

Çiftçilerin traktör varlığı ile organik nar yetiştirmeyi düşünme değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş ve çizelge 4.6'da verilmiştir. Üreticilerden traktörü olanların oranı %84.6 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %81.8 düşünmeyenlerde ise %89.5 olarak tespit edilmiştir. Anket yapılan çiftçilerden traktörü olmayanların oranı %15.4 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %18.2 iken düşünmeyenlerde %15.4 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.6. Ankete katılan çiftçilerin traktör varlığına göre dağılımı

Traktör Varlığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Evet	27	81.8	17	89.5	44	84.6
Hayır	6	18.2	2	10.5	8	15.4
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.543$, $P=0.378$						

4.1.7. Sosyal güvenlik

Sosyal güvenlik değişkeninin organik nar yetiştirmeyi düşünme ile ilişkili olacağı düşüncesiyle çiftçilere sosyal güvenlikleri hakkında sorular sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.7'de sunulmuştur. Ankete katılan üreticilerden sosyal güvencesi bulunmayanların oranı %21.2 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %21.2,

düşünmeyenlerde ise %21.1 olarak tespit edilmiştir. Sosyal güvencesi bağkur olan çiftçilerin oranı %32.7 olup organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %39.4 düşünmeyenlerde ise %21.1 olarak belirlenmiştir. Emekli sandığı, SSK ve özel sigorta gibi gruplar birleştirilerek ‘diğer’ sigorta grubuna giren çiftçilerin oranı %47.1 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %39.4 düşünmeyenlerde ise %57.8 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.7. Ankete katılan çiftçilerin sosyal güvenlik değişkenine göre dağılımı

Sağlık güvencesi	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Olmayan	7	21.2	4	21.1	11	21.2
Bağkur	13	39.4	4	21.1	17	32.7
Diğer	13	39.4	11	57.8	24	47.1
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=2.135$, $P=0.344$						

4.1.8. Girdiler için kredi kullanımı

Ankete katılan üreticilerin girdiler için kredi kullanımı ve organik nar yetiştirmeyi düşünme durumları incelenmiştir. Analizler sonucunda girdiler için kredi kullananların oranı %78.8 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %78.8, düşünmeyenlerde ise %78.9 olarak tespit edilmiştir. Girdiler için kredi kullanmayanların oranı ise %21.2 olup, aynı oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %21.2 ve düşünmeyenlerde %21.1 olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.8. Ankete katılan çiftçilerin girdiler için kredi kullanımı değişkenine göre dağılımı

Girdiler İçin Kredi Kullanımı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Evet	26	78.8	15	78.9	41	78.8
Hayır	7	21.2	4	21.1	11	21.2
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.001$, $P=0.638$						

4.1.9. Tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı

Tarımsal yatırımlar için kredi kullanan çiftçilerin oranı %7.7 iken bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %12.1 düşünmeyenlerde ise %0 olarak tespit edilmiştir. Analizler sonucunda tarımsal yatırımlar için kredi kullanmayanların oranı %92.3 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %87.9 ve düşünmeyenlerde %100 olarak belirlenmiştir. Buna göre tarımsal yatırımlar için kredi kullanan çiftçilerin tamamı organik nar yetiştirmeyi düşünmektedir.

Çizelge 4.9. Ankete katılan çiftçilerin tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı değişkenine göre dağılımı

Tarımsal Yatırımlar İçin	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Evet	4	12.1	0	0.0	4	7.7
Hayır	29	87.9	19	100.0	48	92.3
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=2.495$, $P=0.151$						

4.1.10. Gelir grubu

Çiftçilerin gelir durumu bir çok değişken ile bağlantılı olabilmektedir. Bu değişkenlerden amaca uygun olarak organik nar yetiştirmeyi düşünme durumu seçilmiş ve gelir gruplara ayrılıp karşılıklı olarak analiz edilmiştir. Düşük gelir grubunda olanların oranı %30.8 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %24.2 ve düşünmeyenlerde ise %42.1 olarak belirlenmiştir. Orta gelir grubunda olanların oranı %50.0 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %54.5 ve düşünmeyenlerde %42.1 olarak gözlemlenmiştir. Gelir grubu ile organik nar yetiştirmeyi düşünme durumu arasında bir ilişki söz konusu olmadığı gözlemlenmektedir.

Çizelge 4.10. Ankete katılan çiftçilerin gelir grubuna göre dağılımı

Gelir Grubu	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)		
Düşük gelir grubu	8	24.2	8	42.1	16	30.8
Orta gelir grubu	18	54.5	8	42.1	26	50.0
Yüksek gelir grubu	7	21.3	3	15.8	10	19.2
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=1.808$, $P=0.405$						

4.2. İletişim Davranışları ve Yakın-Uzak Çevre İle İlişkiler

Çiftçilerin iletişim davranışları ve yakın-uzak çevre ile olan ilişkileri onların organik nar yetiştirmeyi düşünmesinde önemli rol oynayabileceği düşünülebilir. Çiftçilerin iletişim davranışları ve yakın-uzak çevre ile olan ilişkileri incelenmiş ve bu özelliklerin organik nar yetiştirmeyi düşünme durumu ile karşılaştırılmıştır.

4.2.1. Gazete okuma sıklığı

Gazete okuma sıklığı değişkeninin organik nar yetiştirmeyi düşünme durumu ile bağıntılı olacağı varsayımıyla çiftçilere gazete okuma durumları sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.11’de verilmiştir. Analizler sonucunda gazete okuyanların oranı %44.1 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %45.4, düşünmeyenlerde ise %42.2 olarak tespit edilmiştir. Diğer taraftan gazete hiç okumayanların oranı %55.9 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %54.6 ve düşünmeyenlerde ise %57.8 olarak bulunmuştur.

Çizelge 4.11. Ankete katılan çiftçilerin gazete okuma sıklığına göre dağılımı

Gazete Okuma Sıklığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Gazete okuyan	15	45.4	8	42.2	23	44.1
Gazete hiç okumayan	18	54.6	11	57.8	29	55.9
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.055$, $P=0.523$						

4.2.2. Radyo dinleme sıklığı

Çiftçilere radyo dinleme sıklıkları sorulmuş ve elde edilen veriler Çizelge 4.12’de verilmiştir. Analiz sonucunda günde birkaç saat radyo dinleyenlerin oranı %32.7 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %30.3, düşünmeyenlerde ise %36.8 olarak tespit edilmiştir. Diğer yandan haftada birkaç saat radyo dinleyenlerin oranı %15.4 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %15.2, düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir. Radyoyu hemen hemen hiç dinlemeyenlerin oranı %51.9 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %54.5, düşünmeyenlerde ise %47.4 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.12. Ankete katılan çiftçilerin radyo dinleme sıklığına göre dağılımı

Radyo Dinleme Sıklığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Günde birkaç saat	10	30.3	7	36.8	17	32.7
Haftada birkaç saat	5	15.2	3	15.8	8	15.4
Neredeyse hiç dinlemez	18	54.5	9	47.4	27	51.9
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.281, P=0.869$						

4.2.3. Televizyon izleme sıklığı

Televizyon izleme sıklığı değişkeni bakımından günde birkaç saat izleyenlerin oranı %90.4 olup, u oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %94.0 ve düşünmeyenlerde %84.2 olarak belirlenmiştir. Haftada yaklaşık birkaç saat izleyenlerin oranı %9.6 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %6 düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir. Televizyonu hemen hemen her gün en az birkaç saat izleyen çiftçilerin bilgilendirme çalışmaları tarımsal amaçlı kanallardan verilebileceği açıkça görülmektedir (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13. Ankete katılan çiftçilerin televizyon izleme sıklığına göre dağılımı

Televizyon İzleme Sıklığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Günde birkaç saat	31	94.0	16	84.2	47	90.4
Haftada bir kaç saat	2	6.0	3	15.8	5	9.6
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=1.313$, $P=0.251$						

4.2.4. İnternette haberdar olma durumu

İnternette haberdar olma durumu değişkeninin organik nar yetiştirme düşüncesi ile bağıntılı olabileceği varsayımıyla çiftçilere internette haberdar olup olmadıkları sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.14’de sunulmuştur. Analiz sonucunda internette haberdar olanların oranı %26.9 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %27.3, düşünmeyenlerde ise %26.3 olarak tespit edilmiştir. İnternette haberdar olmayanların oranı ise %73.1 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %72.7, düşünmeyenlerde ise %73.7 olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.14. Ankete katılan çiftçilerin internette haberdar olma durumuna göre dağılımı

İnternette Haberdar Olma	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Evet	9	27.3	5	26.3	14	26.9
Hayır	24	72.7	14	73.7	38	73.1
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.006$, $P=0.603$						

4.2.5. İnternet kullanma sıklığı

İnternet kullanma sıklığı değişkeninin çiftçilerin organik nar yetiştirme düşüncesi ile bağıntılı olabileceği varsayımıyla çiftçilere internet kullanma sıklığı sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.15’de sunulmuştur. Ankete katılan bireylerden haftada yaklaşık birkaç saat internet kullananların oranı %21.1 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %21.2, düşünmeyenlerde ise %21.1 olarak tespit edilmiştir. Bireylerden ayda

yaklaşık birkaç saat internet kullananların oranı ise %78.9 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %78.8 düşünmeyenlerde ise %78.9 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.15. Ankete katılan çiftçilerin internet kullanma sıklığına göre dağılımı

İnternet Kullanma Sıklığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Haftada yaklaşık birkaç saat	7	21.2	4	21.1	11	21.1
Ayda yaklaşık birkaç saat	26	78.8	15	78.9	41	78.9
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.001$, $P=0.638$						

4.2.6. İlçe merkezine gidiş sıklığı

İlçe merkezine gidiş sıklığı değişkeninin organik nar yetiştirme düşüncesi ile bağıntılı olabileceği varsayımıyla çiftçilere ilçe merkezine gidiş sıklığı sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.16’de sunulmuştur. İlçe merkezine haftada birkaç kez gidenlerin oranı %46.0 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %46.3 düşünmeyenlerde ise %42.2 olarak tespit edilmiştir. Ankete katılan bireylerden ilçe merkezine ayda birkaç kez gidenlerin oranı %34.7 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %30.4 düşünmeyenlerde ise %42.0 olarak tespit edilmiştir. Son olarak ilçe merkezine yılda birkaç kez gidenlerin oranı %19.3 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %21.3, düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.16. Ankete katılan çiftçilerin ilçe merkezine gidiş sıklığına göre dağılımı

İlçe Merkezine Gidiş Sıklığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Haftada bir kaç kez	16	46.3	8	42.2	24	46.0
Ayda birkaç kez	10	30.4	8	42.0	18	34.7
Daha seyrek	7	21.3	3	15.8	10	19.3
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.776$, $P=0.678$						

4.2.7. İl merkezine gidiş sıklığı

İl merkezine gidiş sıklığı değişkeninin organik nar yetiştirmeyi düşünme ile bağıntılı olabileceği varsayımıyla çiftçilere il merkezine gidiş sıklığı sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.17’de sunulmuştur. İl merkezine haftada birkaç kez gidenlerin oranı %30.8 olup, bu oran organik yetiştirmeyi düşünenlerde %30.4 ve organik yetiştirmeyi düşünmeyenlerde ise %31.6 olarak belirlenmiştir. İl merkezine ayda birkaç kez gidenlerin oranı %21.2 olup, bu oran organik yetiştirmeyi düşünenlerde %21.2 ve düşünmeyenlerde ise %21.1 olarak bulunmuştur. Ayda bir il merkezine giderin oranı tüm deneklerde %34.6 olup, bu oran organik yetiştirmeyi düşünenlerde %36.4 ve düşünmeyenlerde ise %31.5 olarak tespit edilmiştir. İl merkezine yılda birkaç kez gidenlerin oranı ise %13.4 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %12 düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.17. Ankete katılan çiftçilerin il merkezine gidiş sıklığına göre dağılımı

İl Merkezine Gidiş Sıklığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Haftada birkaç kez	10	30.4	6	31.6	16	30.8
Ayda birkaç kez	7	21.2	4	21.1	11	21.2
Ayda bir	12	36.4	6	31.5	18	34.6
Daha seyrek	4	12.0	3	15.8	7	13.4
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=0.207, P=0.976$						

4.2.8. Ziraat mühendisi ve teknisyen ile görüşme sıklığı

Çiftçilerin ziraat mühendisi ve teknisyenlerle görüşme sıklığı tarımsal üretimde önem arz etmektedir. Bu yüzden çiftçilerin organik nar yetiştirme istekleriyle beraber ziraat mühendisi ve teknisyenlerle görüşme sıklıkları sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.18’de verilmiştir. Buna göre ziraat mühendisleri veya teknisyenlerle ayda bir kaç kez görüşenlerin oranı %17.2 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %12.1 ve düşünmeyenlerde ise %26.4 olarak belirlenmiştir. Ziraat mühendisi veya teknisyenlerle yılda birkaç kez görüşenlerin oranı %82.8 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %87.9 ve düşünmeyenlerde ise %73.6 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.18. Ankete katılan çiftçilerin ziraat mühendisi ve teknisyenle görüşme sıklığına göre dağılımı

Ziraat Mühendisi, Teknisyen, Görüşme Sıklığı	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran (%)
Ayda birkaç kez	4	12.1	5	26.4	9	17.2
Yılda birkaç kez	29	87.9	14	73.6	43	82.8
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=1.697$, $P=0.178$						

4.2.9. Tarımsal konularda başkalarının görüşüne başvurma

Tarımsal konularda başkalarının görüşüne başvurmanın organik nar yetiştirmeyi düşünmeyle bağıntılı olabileceği varsayımıyla çiftçilere sorular sorulmuş ve elde edilen bulgular Çizelge 4.19’de sunulmuştur. Tarımsal konularda başkalarının görüşüne her zaman başvuranların oranı %11.5 olup, bu oran organik yetiştirmeyi düşünenlerde %9.1 ve düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir. Aynı soruya bazen cevabını verenlerin oranı %59.6 olup, bu oran organik yetiştirmeyi düşünenlerde %54.5 ve düşünmeyenlerde ise %68.4 olmuştur. Son olarak asla başkasının görüşüne başvurmam diyenlerin oranı %28.9 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %36.4 ve düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.19. Ankete katılan çiftçilerin tarımsal konularda başkalarının görüşüne başvurma değişkenine göre dağılımı

Tarımsal Konularda Bşkalarının	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran (%)
Her Zaman	3	9.1	3	15.8	6	11.5
Bazen	18	54.5	13	68.4	31	59.6
Asla	12	36.4	3	15.8	15	28.9
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=2.628$, $P=0.269$						

4.2.10. Tarımsal konularla ilgili yayım faaliyetlerine katılım

Çiftçilerin tarımsal konulu yayım faaliyetlerine olan duyarlılıklarını belirlemek için katılım durumları incelendiğinde, tarımsal konularla ilgili toplantılara katılıma “her zaman

katılım” diyenlerin oranı %11.5 olup, organik yetiştirmeyi düşünenlerde %9.1 ve düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak belirlenmiştir. Tarımsal konulu yayım faaliyetlerine bazen katıldıklarını söyleyen çiftçilerin oranı %59.6 olup, bu oran organik yetiştirmeyi düşünenlerde %54.5 ve düşünmeyenlerde ise %68.4 olmuştur. Bu faaliyetlere hiç katılmıyorum diyenlerin oranı %28.9 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %36.4 ve düşünmeyenlerde ise %15.8 olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Ankete katılan çiftçilerin tarımsal konularla ilgili toplantılara katılmalarına göre dağılımı

Tarımsal konularla ilgili toplantılara katılma	Organik Yetiştirmeyi Düşünen		Organik Yetiştirmeyi Düşünmeyen		Toplam	
	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)	Sayı	Oran(%)
Her zaman	3	9.1	3	15.8	6	11.5
Bazen	18	54.5	13	68.4	31	59.6
Asla	12	36.4	3	15.8	15	28.9
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2=2.628$, $P=0.269$						

4.3. Bölgede Zivzik Narının Çiftçiler Tarafından Organik Olarak Yetiştirilme Olanakları

4.3.1. Çiftçilerin nar ağacı sayısına göre dağılımı

Herhangi bir tarımsal üründe organik üretime geçişin en önemli nedenlerinden biri böyle bir uygulamanın çiftçiye yeterli gelir ve refah artışı sağlayıp sağlamayacağıdır. Çiftçi organik üretimden yeterli gelir elde edebileceğini umuyorsa böyle bir üretim tarzını organik yetiştirmeyi düşünmesi daha kolay olacaktır. Üretimden elde edilen gelir üzerinde kuşkusuz işletme büyüklüğünün önemli rolü vardır. Her ne kadar birim alandan ve birim hayvandan elde edilen verim miktarı çiftçinin karlılığını etkilese de çok küçük işletmelerde bu değerlerin yüksek olması bile çiftçiye yeterli gelir ve refah düzeyi sağlamaktan uzaktır. Bu yüzden, işletmelerin yeterli gelir elde etmesinde işletme büyüklüğünün önemli rolü bulunmaktadır. Bitkisel üretimde ve özellikle meyvecilikte işletmesin sahip olduğu ağaç sayısı işletme büyüklüğünün bir göstergesi sayılabilir. Bu bağlamda araştırma bölgesinde çiftçilere sahip oldukları nar ağacı sayıları da sorulmuş ve elde edilen verilerle Çizelge 4.21 oluşturulmuştur. Ağaç sayısı 201-400 adet arasında olanların oranı %32.7 olup bunu sırası ile 200 adet’ten az olanlar (%26.9), 401-601 adet arasında olanlar (%23.1) ve son

olarak 600 adetten fazla nar ağacına sahip olanlar (%17.3) izlemiştir. Yapılan hesaplamalarda bölgede bir çiftçinin sahip olduğu ortalama nar ağacı sayısı 431.48 olarak bulunmuştur (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Çiftçilerin Nar Ağacı Sayısına Göre Dağılımı

Çiftçilerin Nar Ağacı Sayısı	Sayı	Oran (%)
200'e kadar	14	26.9
201-400	17	32.7
401-600	12	23.1
600'den fazla	9	17.3
TOPLAM	52	100.0
Ortalama Ağaç Sayısı = 431.48, Standart Sapma = 350.271		

4.3.2. Çiftçilerin nar ağacı başına elde ettikleri verime göre dağılımı

Çiftçinin elde ettiği gelir üzerine işletme büyüklüğünün yanı sıra bitkisel üretimde ağaç başına elde edilen verimin önemli etkisi vardır. Zira verim miktarı düşük olan çok sayıda ağacın gelir üzerine olumlu bir etkisi bulunmamaktadır. Araştırma bölgesinde çiftçilerin sahip oldukları nar ağacı sayısı da sorulmuş ve elde edilen veriler Çizelge 4.22 verilmiştir. Çizelgede bir ağaçtan 50 Kg'a kadar verim alanların oranı %46.2'dir. Bir ağaçtan 51-100 kg arası verim alanların oranı %44.2 iken 100 kg dan fazla verim alanları oranı ise %9.6'dır. Bölgede ağaç başına ortalama verim ise 63.32 kg olarak hesaplanmıştır. Ağaç başına verimin düşük olduğu bahçeler çoğunlukla daha genç ve bakım işlemlerinin yeterince yapılmadığı bahçelerdir. Diğer taraftan tam olgunluk çağına ulaşmış ve bakım işlemlerinin daha düzenli yapıldığı bahçelerde ise ağaç başına verim miktarı artış göstermektedir.

Yapılan odak grup görüşmelerine göre; üreticiler nar bahçelerini sulamada doğal kaynaklardan, kar ve yağmur sularından yararlanmaktadır. Hatta yağmur ve kar yağışının az olduğu yıllarda bazı kuruyan nar bahçeleri de söz konusudur. Bölgede mevcut olan bazı bahçeler Botan Çayından faydalabilmektedirler. Ancak Botan Çayından faydalanma imkanı olan tüm üreticiler elektrik ücretinden dolayı Botan Çayından faydalanmayı tercih etmemektedirler. Nar bahçelerine ulaşımında güçlük çekmektedirler hatta nar bahçelerine yaya ya da katır ile ulaşabilmektedirler.

Bölgede 2015 yılı için üreticinin yıllık ortalama nar satış fiyatlarının 3 TL/kg olduğu veri alındığında, bir çiftçinin ortalama 431 ağaç ve ağaç başına 63 kg nar verimiyle yılda yaklaşık 81.459 TL Gayrisafi Hasıla elde ettiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar mevcut araştırmada masraflar hesaplanmamış olsa da, çiftçilerle yapılan mülakatlardan en önemli

masraf unsurunun nakliye olduğu, sulama, gübreleme, bakım vs. masraflarının fazla bir değer tutmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda mevcut nar verileriyle nar işletmeciliği yapan bir ailenin yeterli gelir elde edebileceği söylenebilir. Bu gelirin sertifikalı organik üretime geçişten sonra ürün fiyatlarının artmasıyla daha da artacağı söylenebilir.

Çizelge 4.22. Çiftçilerin Nar Ağaçlarından Elde Ettikleri Verim Miktarları (Kg/Ağaç)

Verim Miktarı (Kg/Ağaç)	Sayı	Oran (%)
50 Kg'a kadar	24	46.2
51-100	23	44.2
100'den fazla	5	9.6
TOPLAM	52	100.0
Ortalama Verim = 63.32 Kg/Ağaç Standart Sapma = 35.286		

Çizelge 4.23. Çiftçilerin kullandıkları sulama yöntemleri

Sulama Yöntemi	Sayı	Oran (%)
Salma	48	92,4
Damlama	2	3,8
Su Yok	2	3,8
TOPLAM	52	100.0

4.3.3. Çiftçilerin girdileri kullanım durumu ve toprak analiz durumu

Tarımsal üretimde gübrenin kullanılması; ürünün kalitesini ve miktarını artırır, zararlı böceklerle karşı bitkiye dayanıklılık verir, bitkinin büyümesini, çiçek açmasını ve meyve vermesini hızlandırır, toprak yapısını geliştirir ve dinlendirir, kök oluşumu ve gelişimini hızlandırır, besin elementlerinin bitki tarafından emilimini artırır, drenaj ve taban taşı oluşumunu engellemek gibi çeşitli avantajlar sağlamaktadır (Anonim, 2015).

Araştırma bölgesinin florası zengindir ve yerleşim yerinden uzak olması vb. nedenlerden ötürü kirlenmemiş bir toprak yapısına sahiptir. Bu nedenle toprak bitki besin elementleri bakımından zengin olmasından dolayı üreticiler her sene Zivzik Narı yetiştiriciliğinde herhangi bir kimyasal gübre ve ilaç kullanma gereksinimi duymamaktadırlar. Mevcut toprak yapısıyla da birim alanda yeterli verimi almaktadırlar.

Odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgulara göre üreticiler verimin düşmesini engellemek için nar bahçelerinde üç senede bir taze olmayan hayvan gübresi kullanmaktadırlar. Yaklaşık olarak ekim ayında hasat yapılmaktadır. Ancak üreticiler hasat

döneminde narı ucuza satmamak için yaklaşık 3-4 ay Zivzik narını soğuk hava deposunda bekletmektedirler.

Üreticiler ile anket çalışmaları sırasında yapılan kişisel görüşmeler sonucunda nar üretiminde daha önceki yıllarda kimyasal gübre ve ilaç kullanmayı denemişler ancak Zivzik Nar tanelerinin koyu kırmızı rengini almadığını dile getirmişlerdir. Zivzik Nar üretiminde üreticiler genellikle gübre kullanımına gereksinim duymadıkları yapılan anket sonuçlarında da ortaya çıkmıştır.

Araştırma bölgesinde çiftçiler narı yetiştirirken kimyasal gübre, ilaç, hayvan gübresi kullanıp kullanmadığı ve toprak analizi yaptırıp yaptırmadığı soruşturulmuş ve elde edilen cevaplar Çizelge 4.24.'de verilmiştir. Çizelge 4.24. den çiftçilerin büyük çoğunluğunun (%100.0) kimyasal ilaç kullanmamış oldukları görülmektedir. Bunu sırasıyla (%96.2) kimyasal gübre ve hayvan gübresi kullanmayanlar izlemektedir. Araştırma bölgesinde yapılan kişisel görüşmeler sonucunda üreticilerin Zivzik nar üretiminde birim alandaki verimi artırmak için sadece 3 yılda bir hayvan gübresi kullandıkları belirlenmiştir.

Çizelge 4.24. Çiftçilerin Girdileri Kullanım Durumu ve Toprak Analiz Durumu

Girdileri Kullanım Durumu ve Toprak Analiz	Sayı	Oran (%)
Kimyasal Gübre Kullanmayan	50	96,2
Hayvan Gübresi Kullanmayan	50	96.2
Kimyasal İlaç Kullanmayan	52	100.0
Toprak Analizi Yaptırmayan	49	94.2
TOPLAM	52	100.0

4.3.4. Üretilen narın pazarlandığı yerler

Tarımsal üretimde ürünlerin pazarlandığı yerlerin çiftçilerin eline geçen fiyatların miktarı üzerinde önemli etkisi vardır. Ürünler çiftlik avlusunda değer fiyatından satılırsa çiftçi nakliye masraflarından kurtulmuş olabilir. Diğer taraftan çiftçiler toplu olarak hareket edebilirse sattıkları ürünün fiyatına kısmen de olsa tesir edebilir ve ürünü değer fiyatından satabilir. Ancak çiftçilerin toplu olarak hareket etme olanağı yoksa o zaman ürün için piyasada arz ve talep koşullarının oluşturduğu fiyata razı olmak zorunda kalacaklardır. Üretici örgütleri ve kooperatifler bu bağlamda çiftçilere önemli yararlar sunmaktadır.

Araştırma bölgesinde çiftçilerin üretmiş oldukları narı nerelerde sattıkları soruşturulmuş ve elde edilen cevaplar Çizelge 4.25.'de verilmiştir. Çizelgeden çiftçilerin büyük çoğunluğunun (%55.8) üretmiş oldukları narı tüccara sattıkları görülmektedir. Bunu sırasıyla hale satanlar (%19.6), markete satanlar (%9.6), tüccar ve hale satanlar (%3.9) ve köyde satanlar (%1.9) izlemektedir. Bu verilerden çiftçilerin Zivzik Nar Üretici Birliği üyesi oldukları ve birlik kanalıyla ürünlerini çoğunlukla hale sattıkları anlaşılmaktadır. Ancak bazı durumlarda piyasa koşullarının uygun olması durumunda market ve tüccara da satış yapanlar vardır. Bu sonuçlar nar üreticilerinin örgütlü olduğunu ve bölge koşullarına göre ürünlerine değer fiyatı aldıklarını göstermektedir.

Çizelge 4.25. Üretilen Narın Pazarlandığı Yerler

Narın Pazarlandığı Yer	Tüketici sayısı	Oran (%)
Narı tüccara satanlar	29	55,8
Narı hale satanlar	10	19,2
Narı markete satanlar	5	9.6
Narı tüccar ve hale satanlar	2	3.9
Narı köyde satanlar	1	1.9
Diğer	5	3.9
TOPLAM	52	100.0

4.3.5. Nar üretiminde karşılaşılan sorunlar

Tarımsal üretimde verim ve kalitenin artırılması kuşkusuz üretim ve pazarlamada karşılaşılan sorunların çözümü ile mümkündür. Üretimde verim ve kalitenin artırılmasında en önemli faktörlerin başında sulama gelmektedir. Sulama, çağdaş tarım tekniklerinin en önemlilerinden biri olup, bitkilerin gereksinim duydukları, ancak doğal yollarla karşılanamayan suyun, bitkinin kök bölgesine yapay yollarla ve kontrollü olarak verilmesidir (Çevik ve Tekinel,1995). Sulama, tarımda verim artışı yanında, ürün deseninin değiştirilmesi ve ikinci, hatta üçüncü ürünün üretilmesine olanak sağlayabilmektedir (Güvercin ve Boz, 2003).

Araştırma bölgesinde nar üretiminde karşılaşılan en önemli sorun sulamadır. Çiftçilerin büyük çoğunluğu (%80.8) bu sorunla karşı karşıya olduklarını belirtmiş olup araştırmanın bu bulgusu bölgede sulama sorununun çözüme kavuşturulmasının nar üretiminde verim ve kalitenin artmasına önemli katkılar sağlayacağını göstermektedir. Araştırmanın veri toplama aşamasında yapılan gözlemlerden sulama olanaklarının son

derece sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Gerek yağış miktarının yetersizliği gerekse çiftçilerin sulama şebekeleri kurmak için maddi olanaklarının sınırlılığı, nar üretiminde sulama suyu kullanımını engellemektedir. Ayrıca sulama yapanların büyük çoğunluğu (%92.4) son derece ilkel bir sulama yöntemi olan salma sulama yapmaktadır. Bu yöntem hem kıt olan su kaynaklarının gereksiz ve aşırı kullanımına hem de bitki gelişimi ve sağlığına zararlı olmaktadır. Bölgede modern sulama metotları olan damla sulama ve yağmurlama sulama teknikleri yeterince yaygınlaşmamıştır. Bütün bu faktörler bölgede nar üreticilerinin sulama açısından modern meyvecilik ilkelerine uyamadıklarını göstermektedir.

Bölgede sulama dışında az da olsa da gübreleme (%7.7), budama (%5.8), ve nakliye sorunu (%1.9) yaşanmaktadır. Öncelikle çiftçiler sertifikalı organik üretime geçmeyi planladığından kimyasal gübrelere pek sıcak bakmamaktadır. Bununla beraber bazı organik gübrelerin de kimyasal içerik taşıma endişesiyle kullanılmama eğilimi vardır. Kimyasal gübre kullananların da bu gübreleri bilinçli kullanmadıkları gözlemlenmiştir. Hangi gübrenin toprağın hangi element noksanlığını gidereceği yönünde bilgiler sınırlıdır. Çiftçilerin sadece küçük bir kısmı (%7.7) pazarlama sorunuyla karşılaştıklarını ifade etmiştir. Araştırmanın bu bulgusu nar üretiminde pazarlama sorunun çözüme kavuşturulduğu, bunun da daha önceki kısımda açıklandığı gibi üretici birliğiyle çözüldüğü anlaşılmaktadır. Çiftçilerin büyük çoğunluğu nar üretiminde budama sorunuyla karşılaşmamaktadır. Benzer şekilde aşı sorunuyla karşılaşan çiftçi bulunmamaktadır (Çizelge 4.26.).

Çizelge 4.26. Nar Üretim ve Satışında Karşılaşılan Sorunlar

Nar Üretiminde Karşılaşılan Sorunlar	Tüketici sayısı	Oran (%)
Nar üretiminde sulama sorunu olduğunu düşünenler	42	80,8
Nar üretiminde gübreleme sorunu olduğunu düşünenler	4	7.7
Nar üretiminde pazarlamanın sorun olduğunu düşünenler	4	7.7
Nar üretiminde budama sorunu olduğunu düşünenler	3	5.8
Nar üretiminde nakliye sorun olduğunu düşünenler	1	1.9
Nar üretiminde aşı sorun olduğunu düşünenler	0	0.0
TOPLAM	52	100.0

Çiftçilerin organik ürünün fiyatı konusundaki düşünceleri incelenmiştir. Analiz sonucunda organik ürünün fiyatını normal üründen pahalı bulanların oranı %71.2 olup, bu oran organik nar yetiştirmeyi düşünenlerde %69.6, düşünmeyenlerde ise %73.7 olarak hesaplanmıştır. Normal üründen ucuz bulanların oranı %17.3 olup, bu oran organik nar

yetiřtirmeyi dūřūnenlerde %15.2, dūřūnmeyenlerde ise %21.0 olarak belirlenmiřtir (Çizelge 4.27.).

Çizelge 4.27. Çiftçilerin Organik Ürün Fiyat Dūřūncesi

Organik ürünün fiyatını nasıl buluyorsunuz?	Organik Yetiřtirmeyi Dūřūnen		Organik Yetiřtirmeyi Dūřūnmeyen		Toplam	Oran (%)
Normal üründen pahalı	23	69.6	14	73.7	37	71.2
Normal ürünle aynı	5	15.2	1	5.3	6	11.5
Normal üründen ucuz	5	15.2	4	21.0	9	17.3
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0

Çiftçilerin organik nar hakkındaki bilgi durumu ile organik nar yetiřtirmeyi dūřūnme durumu arasında bağıntı olması dūřūncesiyle çiftçilere sorular sorulmuř ve elde edilen bulgular Çizelge 4.28’de sunulmuřtur. Organik nar hakkında bilgisi olanların oranı %67.3 olup, bu oran organik nar yetiřtirmeyi dūřūnenlerde %78.8 dūřūnmeyenlerde ise %47.4’dür. Organik nar hakkında bilgisi olmayanların oranı %32.7 olup, bu oran organik nar yetiřtirmeyi dūřūnenlerde %21.2, dūřūnmeyenlerde ise %52.6 olarak saptanmıřtır. İki değıřken arasında yapılan ki-kare testinde organik yetiřtirmeyi dūřūnme ile organik nar hakkında bilgi sahibi olma durumu arasında istatistiksel anlamda önemli bir bağıntı olduđu saptanmıřtır($p=0.020$). Çiftçiler arasında organik nar hakkında bilgi sahibi olma oranı arttıkça organik yetiřtirmeyi dūřūnme eğıliminde de önemli bir artış olmaktadır.

Çizelge 4. 28. Çiftçilerin Organik Nar Hakkında Bilgi Durumu

Organik nar hakkında bilginiz var mı?	Organik Yetiřtirmeyi Dūřūnen		Organik Yetiřtirmeyi Dūřūnmeyen		Toplam	Oran (%)
Evet	26	78.8	9	47.4	35	67.3
Hayır	7	21.2	10	52.6	17	32.7
TOPLAM	33	100.0	19	100.0	52	100.0
$X^2 = 5.409$, $p = 0.020$						

4.4. Bölgede Organik Zivzik Narının Geleceğı

Araştırma bölgesinde Zivzik Narının geleceğı ve organik olarak yetiştirilmesi ve pazarlanması için alınması gereken önlemler, şirvan ilçesi Nar Üreticiler Birliğı başkanı ve önder çiftçilerle yapılan odak grup görüşmelerinde de ele alınmıştır. Görüşmelerde Zivzik Narı bölge üreticileri için önemli bir marka haline gelmesi ve bölge ekonomisine olan

katkısının artırılabilmesi için günümüze değin yürütölen çalışmalar ve bu çalışmalara bundan sonra verilmesi gereken yönler gibi konular ele alınmıştır.

şirvan ilçesi Zivzik Nar Üreticileri Birliği Başkanı ve birliğe üye olan çiftçiler, yapılan odak grup görüşmelerinde Zivzik Narını zaten doğal olarak yetiştirdiklerini, kimyasal ilaç kullanmadıklarını ve resmi olarak organik üretime geçmek için kontrol ve sertifikasyon şirketleriyle görüştiklerini, ileriki bir tarihte sertifikasyon kuruluşuyla sözleşme imzalayarak resmi süreci başlatacaklarını dile getirmişlerdir.

Üreticiler ile anket çalışmaları sırasında yapılan kişisel görüşmeler sonucunda nar üretiminde daha önceki yıllarda üreticiler Zivzik Nar yetiştiriciliğinde kimyasal gübre ve ilaç kullanmayı denemişlerdir ancak Zivzik Nar tanelerinin koyu kırmızı rengini almadığını dile getirmişlerdir. Bölgede Zivzik Nar hasadı ekim ayında gerçekleşmektedir. Ancak üreticiler narın toptan fiyatını ucuza satmamak için 3-4 ay depoda beklettikten sonra ortalama 3 TL 'ye satmaktadırlar. Üreticiler narın fiyatını ucuz olduğunu nakliyat ve ulaşımda bir takım sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Yapılan saha çalışmaları sonucunda Zivzik Nar bahçelerinin köy merkezine çok uzak olduğu üreticiler bahçeye ulaşımı yaya veya katır ile gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla hasat döneminde ve nakliye'de sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu yüzden üretici narı genellikle köyden alan tüccarlara satmayı tercih etmektedirler.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler sırasıyla aşağıda özetlenmiştir.

Öncelikle Siirt İli Şirvan İlçesi'nde Zivzik Narı yetiştiriciliği yapan çiftçilerin sosyoekonomik açıdan genel bir profili; yaşı 48 olan, çoğunlukla ilkokul mezunu olan, herhangi bir tarımsal kooperatife üye olmayan, ailede herhangi bir bireyin belirli bir süre köy yönetiminde görev aldığı, ortalama 76 dekarlık bir araziye sahip olan, traktörü olan, sosyal güvenliği bulunan, girdiler için kredi kullanan, tarımsal yatırımlar için orta veya uzun dönemli kredi kullanan ve ait olduğu köyde orta gelir grubunda bulunan bir çiftçi olarak ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki genel sosyoekonomik profil, Zivzik Narını sertifikalı organik ürün olarak yetiştirmeyi düşünen ve düşünmeyen çiftçiler arasında herhangi bir farklılık göstermemiştir. Zira araştırmada yer verilen sosyoekonomik değişkenler olan yaş, eğitim düzeyi, kooperatif üyeliği, ailenin köy yönetimine katılımı, çiftçilerin arazi varlığı, traktör varlığı, sosyal güvenlik, girdiler için kredi kullanımı, tarımsal yatırımlar için kredi kullanımı ve gelir grubuna göre herhangi bir farklılık göstermemiştir. Bu konuda Rogers (1995) tarafından yapılan genellemelere göre yaş değişkeninin yeniliklerin benimsenmesinde pek önemli olmadığı bazı yeniliklerin gençler bazılarının ise yaşlılar tarafından daha erken benimsendiğini ortaya koymuştur. Buna karşın aynı yazarın, eğitim düzeyi daha yüksek olan, büyük işletmelere sahip olan ve risk almayı seven kişilerin yenilikleri daha erken benimsediği yönünde genellemeleri vardır. Mevcut araştırmada ele alınan yenilik olan Zivzik Narının sertifikalı organik ürün olarak yetiştirilme düşüncesinin çiftçilerin sosyoekonomik özelliklerine göre farklılık göstermemesi, çiftçilerin sosyoekonomik özelliklerinin birbirine yakın olmasına bağlanabilir.

Araştırmaya katılan çiftçilerin iletişim davranışları bakımından genel bir profili ise; genellikle gazete okumayan, radyo dinlemeyen, internet kullanmayan, ilçe merkezine ayda bir veya daha seyrek seyahat eden, tarımsal konularda bazen başkalarının görüşüne baş vuran, tarımsal konularla ilgili toplantı ve diğer etkinliklere bazen katılan bir çiftçi olarak ortaya çıkmıştır. Bu değişkenler bakımından da Zivzik Narını sertifikalı organik ürün olarak yetiştirmeyi düşünen ve düşünmeyen çiftçiler arasında herhangi bir fark bulunamamıştır. Bunun en önemli nedenleri arasında ise ilçedeki çiftçilerin gerek sosyoekonomik özellikler gerekse yaşam tarzı bakımından belirgin bir farklılık

göstermemesidir. İlçedeki gelenek ve göreneklerin çiftçiler arasında benzerlik göstermesi onların iletişim davranışlarına da yansımıştır. Bu yüzden çiftçilerin iletişim davranışları da birbirine benzer olup, Zivzik Narını sertifikalı organik ürün olarak yetiştirmeyi düşünen ve düşünmeyen üreticiler arasında iletişim davranışları bakımından bir fark bulunmaması doğaldır.

Herhangi bir ürünün organik olarak yetiştirilmesi ve pazarlanmasında üretici birliklerinin önemli rolü vardır. Örneğin, Organik Fındık Üreticileri Birliği, Organik Zeytin Üreticileri Birliği gibi üretici örgütleri üyelerine hem organik üretim konusunda yayım hizmetleri sunmakta hem de üretmiş oldukları ürünün organik olarak işlenmesi ve pazarlanması yoluyla değer fiyatından satılmasını sağlayarak üyelerinin gelirlerinin artmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırma bölgesinde kurulan Şirvan İlçesi Nar Üreticiler Birliği üyelerine yukarıdaki hizmetlerin verilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. Her ne kadar son derece genç bir birlik olsa da üyelerine tarımda örgütlenmenin önemini kavratmıştır. Diğer taraftan birliğin bölgede organik üretimin gerek üretici gerekse tüketici açısından sağlayacağı yararlar konusunda önemli düzeyde farkındalık yaratma girişimi de vardır. Bu çabasıyla birlik araştırma sahasının sahip olduğu ekolojik ve doğal koşulların sağlayacağı üretim üstünlüğünden bölge halkını azami ölçüde yararlandırmayı amaçlamaktadır.

Bölgede nar pazarlaması ile ilgili çok önemli bir soruna rastlanmamıştır. Yetiştirilen narların hasat sonrası olgunlaşması ve piyasa şartlarına göre pazara sunulmasını sağlayan soğuk hava depoları bulunmaktadır. Ayrıca yaş narı işleyerek nar suyu ve nar ekşisine çeviren bir işleme tesisi bulunmaktadır. Bütün bu olanaklar nar üreticileri birliğine üye olan çiftçilerin ürünlerini piyasada daha iyi değerlendirmelerine fırsat tanımaktadır.

Bölgede nar üretimini gerek mevcut haliyle gerekse sertifikalı organik üretime geçtikten sonra etkileyecek en önemli sorun sulamadır. Zira birçok çiftçi sulama suyu sıkıntısı çekmekte ve sulama suyu eksikliğinden kaynaklanan verim düşüşleri yaşamaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin karasal iklim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, modern meyvecilik yapılacak alanlarda mutlaka sulama olanaklarının geliştirilmesi gerekliliği vurgulanabilir. Mevcut durumuyla daha çok yağmur ve kar suları ile yapılan yetiştiricilikte bazı üreticiler Botan Çayından elektrik enerjisi ile su çekerek sulama yapılmaktadır. Ancak veri toplama aşamasında yapılan mülakatlarda enerji maliyetlerinin çok yüksek olduğu ve bunun direk olarak üretim masraflarına yansıdığı

belirtilmiştir. Sulama ile ilgili diğer bir sorun da modern sulama metotlarının bölgede henüz yaygınlaşmamış olmasıdır. Bölgede neredeyse sulama yapan bütün çiftçiler salma sulama metotunu kullanmakta, bu yolla hem daha su hem de daha çok enerji tüketmektedir. Bölgede üretilen narın modern sulama tekniklerini kullanarak üretilmesi için, bir sulama birliği kurulmasına ihtiyaç vardır. Sulama birliği sayesinde hem yağmur ve kar sularına olan bağımlılığın azalması hem de çiftçilere sulama miktarı, sulama zamanı ve sulama teknikleri hakkında eğitim ve yayım hizmetleri verilebilecektir.

Siirt İli Şirvan İlçesinde Zivzik Narının organik olarak yetiştirilmesi ve işlenmesine yönelik önemli bir potansiyel bulunmaktadır. Zira araştırmadan elde edilen bulgulara göre çiftçiler kimyasal gübreleri ve tarımsal mücadele ilaçlarını pek kullanmamaktadır. Ayrıca bölgede çiftçilerin hayvanları da bulunmakta ve bu hayvanlardan elde edilken çiftlik gübresi organik nar üretimi için önemli bir girdi olarak kullanılabilir. Bu verilerden, organik nar üretimine geçişteki en önemli engelin bölgede kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının bulunmaması ve sertifika ücretlerinin yüksek olmasıdır. Diğer taraftan çiftçilere böyle bir uygulamaya ikna edilmesi de son derece önemlidir.

Bölgede organik Zivzik Narının yetiştirilmesinde Şirvan ilçesi Nar Üreticiler Birliğinin önemli katkıları olacaktır. Diğer taraftan Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının il ve ilçedeki yayım elemanları ve kendilerine en yakın Siirt Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Şırnak Üniversitesi Ziraat Fakültesinden yardım talep edilmelidir. Çiftçi, üretici birliği, yayım teşkilatı ve üniversite işbirliği ile bu sorunun üstesinden gelinmelidir.

KAYNAKLAR

- Akın, A., 2008 Akşehir İlçesinde Organik Çilek Yetiştiriciliğinin Benimsenmesi Ve Yayılması Üzerine Bir Araştırma. Doktora tezi . Ankara Üniversitesi. P.P. 30-32 Ankara.
- Akın, S., Kara, A. Piriç, V. Ve Öcal Kara, F. 2012. ve Organik Tarım Üreticilerinin Teknik -Ekonomik Sorunları, Bilgi Kaynakları Ve Organik Tarım Üretici Birliğinin Etkisi (Ilgın Köyü Örneği). 10 ulusal tarım ekonomisi kongresi. cilt 3. Sf:1622
- Aktaş, Y., Işgın, T., Kara, F. Ö., Karaduman, T., An Analysis of the Adoption and Diffusion Process of Cumin Growing in Şanlıurfa and its Contribution to the Theory and Practice. Pricedings of the 17th European Seminar on Extension Education, August 30- September 3, İzmir Turkey, P.P. 198 (2005).
- Anonim, 2015a. Organik Tarım Nedir, (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.reitix.com>
- Anonim 2015b. Organik Tarımın Faydaları. (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.webhatti.net>
- Anonim 2015c. Organik Tarımın Önemi. (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.bakimliyiz.com>
- Anonim, 2015ç. Türkiye’de Organik Tarım, (erişim tarihi:01.08.2015) <http://www.orguder.org.tr>
- Anonim, 2015d. Türkiye’de Organik Tarım Yönetmeliği, (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.tarim.gov.tr>
- Anonim, 2015e. Türkiye’de Organik Tarım Yönetmeliği, (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.tarim.gov.tr>
- Anonim, 2015f. Organik Tarım Nedir, (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.reitix.com>
- Anonim, 2015g. Organik Tarım Uygulamaları, (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.reitix.com/>
- Anonim, 2015ğ. Tarım Bakanlığının Yetkilendirdiği Kontrol Ve Sertifikasyon İşlemleri, (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.tarim.gov.tr>
- Anonim, 2015h. Türkiye’de Organik Tarım Üretim Verileri, (erişim tarihi:30.07.2015) <http://www.tarim.gov.tr>
- Anonim, 2015ı. Türkiye’de Tarımsal Destekler, (erişim tarihi:30.07.2015) <http://www.tarim.gov.tr>
- Anonim, 2015i. GAP Bölgesinde Organik Tarım, (erişim tarihi:01.08.2015) <http://www.gaporganic.org>
- Anonim, 2015j. GAP Bölgesinde Organik Tarım (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.tuik.gov.tr>

- Anonim, 2015k. GAP Bölgesinde Organik Tarım, (erişim tarihi:31.07.2015) <http://www.gaporganic.org>
- Anonim, 2015l. Organik Tarım Kanunu 2015, (erişim tarihi:30.07.2015) <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>
- Anonim, 2015m. Siirt İli Şirvan İlçesi Coğrafi Konumu, (erişim tarihi: 03.08.2015) <http://siirt56.tripod.com>
- Anonim, 2015n. Siirt İlçesi Şirvan Üretim Deseni (erişim tarihi: 03.08.2015) <https://tr.wikipedia.org>
- Anonim, 2015o. Siirt İlçesi Şirvan Üretim Deseni (erişim tarihi: 03.08.2015) <http://www.madencilik-turkiye.com>
- Anonim, 2015ö. Şirvan İlçesi Nufusu (erişim tarihi: 29.07.2015) <http://www.nufusu.com>
- Anonim, 2015p. Siirt Gıda Tarım Ve Hayvancılık İl Müd. 2013-2014 Faaliyet Raporu (erişim tarihi:29.07.2015) <https://www.google.com.tr>
- Anonim, 2015y. Siirt İli Şirvan İlçesinin Köyleri (erişim tarihi:28.07.2015) <http://www.koylerimiz.info/>
- Anonim 2015z. 2015 Temmuz Organik Tarım Yönetmeliği Resmi Gazete (erişim tarihi:28.07.2015) <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- Atlı, S. 2006. Türkiye’de organik tarım uygulamaları. Sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmede organik tarım sektörü, Sektörel stratejiler ve uygulamalar. Uluslararası rekabet araştırmaları kurumu derneği (URAK). Yayın no:2006/1. sf:715-723. İstanbul.
- Atlı, S., 2006a. Orgüder ve Dünyada ve Türkiye’de Organik Tarım Uygulamaları. Türkiye 9. Gıda Kongresi; 24-26 Mayıs 2006, Bolu. Sayfa:86.
- Batur., M., M., Barlak., A., 2009. Siirt İl Çevre Durum Raporu 2009. Siirt Valiliği İl Çevre Ve Orman Müdürlüğü. Sf:23.
- Bardhan, P.,Udry, C. (1999). Development Economics. Oxford University Press.
- Bile, E., Çiçekli. Ö., Aksoy, U., Altındışli, A., (2012). Organik tarım, güncellenmiş 2. Baskı, Sf: 8-10 Ankara 2012
- Boz, İ., Aksoy, U., Ozçatalbaş, O., 2011. Türkiye Organik Tarımın Güçlendirilmesi. UTF/TUR/052 , Çalıştaylar ve Eğitimler; sf:8.
- Boz, I., Akbay, C., Jordan, GNM., Kamalak, A.(2005). Measuring Livestock Farmers Effecton Sustainable Agricultural and Rural Development, Livestock Research for Rural Development, Volume 17, Article # 88, Retrieved (erişim tarihi: 17.05.2006), <http://www.cipav.org.col/lrrd17/8/boz17088.htm>.
- Boz, I., Akbay, C.(2005). Factors Influencing the Adoption of Maize in Kahramanmaraş Province of Turkey, Agricultural Economics, 33 (s3), 431-440.

- Boz, İ., Aksoy, U., Özçatalbaşı, O., (2011).Türkiye’de Organik Tarımın Güçlendirilmesi UTF/TUR/052 , Çalıştaylar ve Eğitimler; sf:5.
- Çetinkaya., H., Kendal., E., Ve Sayar., M.S., (2013). Ekolojik Tarım Açısından Güneydoğu Anadolu Bölgesi. Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi 6 (1): 195-198, 2013 sf:196.
- Demiryürek, K. 2001a. Conversion to Organic Hazelnut Production in the Black Sea Region of Turkey. S.A. Mehlenbacher (ed). Proceedings of the Fifth International Congress on Hazelnut, 27-31 August, Corvallis, Oregon, USA. ACTA Horticulturae Number 556, pp.453-460.
- Demiryürek 2011a. Organik Tarım Kavramı ve Organik Tarımın Dünya ve Türkiye’deki Durumu. GOÜ, Ziraat Fakültesi Dergisi, 2011, 28(1), 27-36.
- Drost, D.,Gilbert, L., Hales, K. (1997). Utah’s Vegetable Growers: Assessing Sustainable Agriculture, Hor Technology October-December, 4, 445-450.
- Ersun., N., Arslan., K., (2011). Türkiye’de Organik Tarım Ve İyi Tarım Uygulamaları. - Üretim Ve Pazarlama Esasları. İstanbul Ticaret Odası Yayınları. Yayın NO: 2010-10, Sf:38.
- Ersun., N., Arslan., K., (2011). Türkiye’de Organik Tarım Ve İyi Tarım Uygulamaları. - Üretim Ve Pazarlama Esasları. İstanbul Ticaret Odası Yayınları. Yayın NO: 2010-10, Sf:45-46.
- Ersun, N., Arslan, K., 2011. Türkiye’de Organik Tarım Ve İyi Tarım Uygulamaları .. Üretim Ve Pazarlama Esasları. İstanbul Ticaret Odası Yayınları Yayın NO: 2010-10, sayfa:17-18 .
- Hasneen, J. and Jaim, W. M. H. 2002. Dimensions of structural changes in cost and return of HYV Boro paddy over time in Bangladesh and determinants of the changes. Bangladesh Journal of Agricultural Economics. Volume:25. No:1. pp:35-62.
- Hoff, K.,Stigliz, J. E. (1990). Imperfect Information and Rural Credit Markets- Puzzles and Policy Perspectives, World Bank Economic Review, 4: 235-250.
- Hoşgör, 1995. Bilecik İli Domates Üretiminde Yeniliklerin Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Jayasinghe-Mudalige, U. K.,Weersink, A. (2004). Factors Affecting the Adoption of Environmental Management System by Crop and Livestock Farms in Canada, Sri Lankan Journal of Agricultural Economics, 6(1): 25-37.
- Kijsomporn, W. 1998. Factors affecting farmers’ adoption of the strawberry production echnology in Mae Rim District. Chiang Mai Province, Graduate School of Chaing Mai University, M.Sc. Thesis, Thailand p.p. 28-38
- Kumuk, T. ve Özerin, G. 1994. Sözleşmeli Tarımın Yeniliklerin Benimsenip Yayılması Üzerine Olan Etkileri: Salça Sanayine Yönelik Domates Üretimi Örneği. Kooperatifçilik, Sayı:105. Ankara.

- Marshall, G. 1991. Organic Faming: Should Government Give It More Technical Support. Review Of Marketing and Agricultural Economics. Number: 59-3. pp:283-296.
- McMillan, J. H., Schumacher, S. 1993. Research in Education A Conceptual Introduction. Third Edition. Harper Collins College Publishers p.p. 31-42
- Öz, G. Ve Boz, İ. 2012. Isparta İli Eğirdir İlçesi Kovada Kanal Bölgesi'nde Çevre Amaçlı Tarım Arazilerinin Korunması (ÇATAK) Programının Benimsenmesi ve Yayılması. 2012. 10 Ulusal tarım ekonomisi kongresi. Cilt 3. sf:1599.
- Papadopoulou, H., Akgüngör, S. and Kumuk, T. 1997. An overview of organic farming in Greece and Turkey with special emphasis on extension and marketing. Mediterranean perspectives and proposals. Journal of Economics, Agriculture and Environment (MEDIT) (1). pp: 25-28.
- Parra, L.C. and Calatrava, R. 2005. Factors related to the adoption of organic farming in Spanish olive orchards. Spanish journal of agricultural research. Volume:3. Issue:1. pp. 5-16. Spain.
- Reinhard, S., Lovell, K., Thijssen, G. (1999). Econometric Estimation of Technical and Environmental Efficiency, An application to Dutch Dairy Farms, American Journal of Agricultural Economics, 81, 44-60.
- Rembialkowska, E. 2005. The programme of organic farming development in Mezovian region. in Environment and agriculture: organic farming, environmental protection, sustainable development of rural areas. 14-17 June 2005. Mistelbach. Australi. pp:191-200.
- Rogers, E. (1995). Diffusion of Innovations, The Free Press, A Division of Simon&Schuster Inc, 1230 Avenue of the Americas New York, NY 10020 p.p. 40-52
- Sayın, C. ve Mencet, N. 2006. Avrupa Birliği ülkelerinde organik tarım ve uygulamaları. Sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmede organik tarım sektörü, Sektörel stratejiler ve uygulamalar. Uluslararası rekabet araştırmaları kurumu derneği (URAK). Yayın no:2006/1. s.703-712. İstanbul.
- Santucci, F.M. and Antonelli, A. 2004. The role of public, non-governmental and private actors for the development of organic farming: the Italian successful example. New Medit. 3(2). pp. 42-49.
- Santucci, F.M. 2003. Attitudes of Organic Farmers About Information and Continuing Education. New medit. Volume.2, Number:2/2003 (Jun). pp: 49-52. Italy.
- Sriskandarajah, N. and Dignam, D. 1992. The quest for sustainable agriculture: the current position in Australia. Agriculture, ecosystems and environment. Volume: 39. Number: 1-2. pp 85-100. Elsevier Science. Amsterdam.
- Süzer, S. 2007. Trakya Koşullarında Sürdürülebilir Tarımın Toprak Verimliliği Ve Ekosistemin Korunmasına Etkileri. (erişim tarihi:30.07.2015) <http://arastirma.tarim.gov.tr>.

- Taluğ, C. 1974. Tarımda Teknolojik Yeniliklerin Yayılması Ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora tezi (yayınlanmamış), A.Ü. Ziraat Fakültesi. Ankara.
- Tatlídíl, H. 1989. Yağmurlama Sulama Teknolojisinin Yayılması Ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. A.Ü. Ziraat Fakültesi yayınları:1157. Sf: 20-25 Ankara.
- Tatlídíl, F., Boz, I., Tatlídíl, H. (2009). Farmers' perception of Sustainable Agriculture and Its Determinants: a case study in Kahramanmaraş Province of Turkey, Environment, Development and Sustainability, Online First Publication p.p.58-68
- Thacher F., Lee, D. R., Schelhas, J. W. (1997). Farmer Participation in Reforestation Incentive Programs in Costa Rica. Agroforestry Systems, 35, 269-289.
- Uchida, E., Rozelle, S., Xu, J. (2009). Conservation Payments, Liquidity Constraints, and Offfarm Labor: Impact of the Grain-for-green Program on Rural Households in China, Amer. J. Agr. Econ. 91(1), 70-86.
- Yussefi, M. and Willer, H. 2007. 3.Organic farming worldwide 2007: overview&main statistics. The world of Organic Agriculture Statistics And Energy Trends. pp:9-16.
- Zanoli, R. 1996. Organic Farming Policy in Italy: Current Situation And New Developments. European News Letter On Organic Farming. Number: 3, pp: 6-18.

EKLER

Siirt İli Şirvan İlçesindeorganik Zivzik Narının Benimsenmesi Ve Yayılması

Çiftçi Anketi Formu

Açıklama: Ankete vereceğiniz cevaplar sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Bu yüzden her bir sorunun çok dikkatli bir şekilde okunup doldurulması gerekmektedir.

Anketi Yanıtlayanın:

Adı Soyadı:

İli/İlçesi/Mahallesi/Köyü:

Telefon Numarası:

A. KİŞİSEL SORULAR

1. Yaşınız? (Belirtiniz) _____
2. Cinsiyetiniz? (Uygun seçeneği işaretleyiniz)
a) Kadın b) Erkek
3. Eğitim durumunuz? (Uygun seçeneği işaretleyiniz)
a) Okuma yazma bilmiyor b) İlk okul c) Orta okul d) Lise e) Üniversite
f) Yüksek lisans g) Doktora
4. Medeni durumunuz? 1) Evli 2) Bekar 3) Boşanmış 4) Eşi ölmüş
5. Eşinizin eğitim durumu? (Uygun seçeneği işaretleyiniz)
a) Okuma yazma bilmiyor b) İlk okul c) Orta okul d) Lise e) Üniversite
f) Yüksek lisans g) Doktora
6. Kaç çocuğunuz var?
Kız :
Erkek :
7. Ailenizdeki fert sayısı kaçtır? (Belirtiniz) Bay: _____ kişi, Bayan: _____ kişi

8. Kaç yıldır şehirde oturuyorsunuz? (Belirtiniz) _____yıl.
9. Mesleğiniz nedir? 1) İşsiz 2) Memur 3) Öğretmen 4) İşçi 4) Mühendis 5) Esnaf (Bakka1, market, berber, terzi, mobilyacı, zuccaciye vs) 6) Yönetici (Özel veya kamu sektöründe) 7) Tıp mensubu (doktor, eczacı, diş hekimi, hemşire)
10. Eşinizin mesleği nedir? 1) Ev hanımı 2) Memur 3) Öğretmen 4) İşçi 4) Mühendis 5) Esnaf (Bakka1, market, berber, terzi, mobilyacı, zuccaciye vs) 6) Yönetici (Özel veya kamu sektöründe) 7) Tıp mensubu (doktor, eczacı, diş hekimi, hemşire)
11. Sosyal güvenceniz var mı? 1) Yok 2) SSK 3) Bağkur 4) Emekli sandığı 5) Diğer
12. Eşinizin sosyal güvencesi var mı? 1) Yok 2) SSK 3) Bağkur 4) Emekli sandığı 5) Diğer
13. Eviniz kendinize mi aittir? 1) Evet 2) Kira 3) Yakın akrabamın (kira vermeden oturuyorum)
14. Kendinize ait arabanız var mı? 1) Evet 2) Hayır
15. Her hangi bir bedensel engeliniz var mı? 1) Ciddi sakatlık 2) Hafif sakatlık 3) Yok
15. Aylık geliriniz ne kadardır? (Belirtiniz)_____TL
16. Toplumdaki yenilikleri benimseme bakımından kendinizi aşağıdaki kategorilerden hangisine daha uygun görüyorsunuz? 1) Genelde erken benimseyen biriyim. 2) Yeniliğin yararı toplumda ortaya çıktıktan sonra benimsemek isterim 3) Genelde yeniliğe pek sıcak bakmam

B) ORGANİK ZİVZİK NAR ÜRETİMİ

1. Zivzik narı ağaç sayısı kaçtır? _____
2. Kooperatif üyeliği.
 - a) Evet (hangi kooperatif) _____
 - b) hayır
3. Ailenin Köy yönetimine katılımı.
 - a) Evet b) Hayır
4. Arazi Varlığı.
 - a) Kendi arazisi _____ dekar
 - b) Kiraya tuttuğu _____ dekar
 - c) Ortağa tuttuğu _____ dekar
 - d) Kiraya verdiği _____ dekar
 - e) Ortağa verdiği _____ dekar
6. İşletme arazisinin ne kadarı sulu arazidir? _____
7. Traktör varlığı.
 - a) Evet b) Hayır
8. Girdiler için kredi kullanılıyor mu?
 - a) Evet b) Hayır
9. Tarımsal yatırımlar için orta veya uzun vadeli kredi kullanım durumu.
 - a) Evet b) Hayır
10. Bu gelirin yüzde kaçını nar üretiminden sağlıyor? _____
11. Hayvan sayısı:
 - a) büyükbaş:
 - b) Küçükbaş:

12. Ağaç başına verim: _____

13. Kullanılan sulama metotları:

a) damlama b) yağmurlama c) salma d) su yok

14. Kullanılan kimyasal gübre miktarı: Kg/ağaç

15. kullanılan hayvan gübresi miktarı. Kg/ağaç _____

16. Tarımsal mücadele ilaçları kullanıyor mu?

17. Toprak analizi yaptırıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

18. Zivzik Narını sertifikalı organik ürün olarak yetiştirmeyi düşünür müsünüz?

a) Evet b) Hayır

her iki durumdada nedenlerini açıklayınız.

19. ürettiğiniz narları nereye satıyorsunuz?

20. Geleirinizin % kaçını nar üretiminden sağlıyor?

21. Nar üretiminin en önemli sorunları nelerdir?

a) Bakım B) budama c) Aşı d) Gübreleme e) Sulama f) Nakliye g) Pazarlama h) diğer

C) KİTLE İLETİŞMİNDEN YARARLANMA

1. Gazete okuma sıklığı.

a) Her gün b) Haftada bir kaç kez c) Haftada bir d) Ayda bir kaç kez

e) Ayda bir f) Hiç okumaz

2. Radyo dinleme sıklığı.

a) Günde bir kaç saat b)Günde yaklaşık bir saat c)Haftada bir kaç saat d)Haftada yaklaşık bir saat e) Ayda bir kaç saat f)Ayda yaklaşık bir saat g) Hiç izlemez

3. Televizyon izleme sıklığı.

a) Günde bir kaç saat b)Günde yaklaşık bir saat c)Haftada bir kaç saat d)Haftada yaklaşık bir saat e)Ayda bir kaç saat f)Ayda yaklaşık bir saat g) Hiç izlemez.

4. İnternette haberdar mısınız?

a) Evet b) Hayır

5.İnternet kullanma sıklığınız

a) Günde bir kaç saat b) Günde yaklaşık bir saat c)Haftada bir kaç saat d) Haftada yaklaşık bir saat e)Ayda bir kaç saat f)Ayda yaklaşık bir saat

D) YAKIN VE UZAK ÇEVREYLE OLAN İLİŞKİLER

1.İlçe merkezine gidiş sıklığı

a) Her gün b) Haftada bir kaç kez c)Haftada bir d)ayda bir kaç kez
e)Ayda bir f)Daha seyrek

2.İl merkezine gidiş sıklığı.

a) Her gün b) Haftada bir kaç kez c)Haftada bir d)Ayda bir kaç kez
e)Ayda bir f)Daha seyrek

3.Ziraat Mühendisi, Teknisyen ile görüşme sıklığı.

a) Her gün b) Haftada bir kaç kez c)Haftada bir d)Ayda bir kaç kez
e)Ayda bir f)Daha seyrek g)Hayır

4.Tarımsal konularda başkalarının görüşüne baş vurma durumu.

a) Her zaman b)Bazen c)Asla

5.Tarımsal konularla ilgili toplantı, sempozyum, konferans vs. katıldınız mı ?

a) Bir çok kez b) birkaç kez c) Hiç katılmadım

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgileri

Adı, soyadı : Lale TAŞ
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 20.05.1982 Silvan
Medeni hali : Bekar
e-posta : laletas92@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	KSÜ /Tarım Ekonomisi Bölümü	2015
Lisans	Harran Ü/Tarım Ekonomisi Bölümü	2009
Lise	Silvan Lisesi	2000

İş Denevimi

Yıl	Yer	Görev
2011	GAPTEYAP	Proje Asistanı
2011	Gıda,Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı	Ziraat Mühendisi

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Yağlı boya tablo çizmek, kitap okumak, yürüyüş yapmak, seyahat etmek, Fotoğraf çekmek

Projeler

Organik Karacadağ Pirinci Paketleme Projesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, Referans numarası: TRC2/15/GAP ODZ-02/0010, 2015 birincilik, (Proje Koordinatörü)

GAP Tarımsal Eğitim Ve Yayım Projesi (TEYAP), GAP İdaresi, 2011, Proje Asistanı

Kırsal Kalkınma İçin Genç Katılımcılığın Geliştirilmesi Projesi, Şanlıurfa,2009, Proje Asistanı

Kırsal Alanda Kadın Liderliğini Geliştirme Projesi, Şanlıurfa,2006-2007, Katılımcı Lider

Yayınlar

1-Şanlıurfa İlinde Organik Nar Yetiştiriciliğinin Yaygınlaştırılması Ve Benimsenmesi, Ekoloji 2015 Sempozyumu Bildiri Özet Kitapçığı,06-09 Mayıs 2015 Sinop

2-Siirt Fıstığının Ekolojik Üretim Açısından Mevcut Durumu Ve Sürdürülebilirliği, Ekoloji 2015 Sempozyumu Bildiri Özet Kitapçığı,06-09 Mayıs 2015 Sinop

3-Siirt İlinde Organik Zivzik Narı Yetiştiriciliğinin Teşvik Edilmesi, Uluslararası Mezopotamya Tarım Kongresi / IMAC 2014 Bildiri Özet Kitapçığı, 22-25 Eylül 2014

4-Lisans Tezi “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Uygulanmakta Kırsal Kalkınma Projeleri” Harran Üniversitesi 2009

5-Ziraat Mühendisleri Odası 1. Öğrenci Kurultayı Kitabı “Tarım Danışmanlığı ve Tarım Danışmanlarının Sorunları”

6-Ziraat Mühendisleri Odası 2. Öğrenci Kurultayı Kitabı “Harran Ovasının Tarımsal Yapısı ve Kadın İş Gücü”

7-Ziraat Mühendisleri Odası 3. Öğrenci Kurultayı Kitabı “Sulama Birlikleri ve Sulama Birliklerinin Sorunları”